GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2011 m. spalio 27 d.[1]

Sujungtos bylos C-113/10, C-147/10 ir C-234/10Zuckerfabrik Jülich AGprieš

Hauptzollamt Aachen,
British Sugar plcpriešRural Payments Agency
irTereosprieš
Directeur général des douanes et droits indirects

(Finanzgericht Düsseldorf (Vokietija), High Court of Justice (England & Wales) (Jungtinė Karalystė) ir Tribunal de grande instance de Nanterre (Prancūzija) pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

„Cukrus — Gamybos mokesčių apskaičiavimas — Eksporto grąžinamosios išmokos — Nuostolių už toną apskaičiavimas — Teorinės grąžinamųjų išmokų už kiekius, eksportuotus be grąžinamųjų išmokų, sumos įtraukimas — Mokesčių, surinktų pagal negaliojančiais paskelbtus reglamentus, grąžinimas — Taikytinas valiutos keitimo kursas — Palūkanų priteisimas“

1. Šie prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su 2001–2006 m. vykdyta cukraus prekyba, kuomet Europos Sąjungoje (toliau – ES) gamybos apimtys gerokai viršijo vartojimą ir kainos buvo gerokai didesnės nei pasaulio rinkoje. Dėl to gamintojams buvo paskirstytos kvotos. Produkcija, laikantis tam tikrų kvotų, galėjo būti eksportuojama gaunant grąžinamąsias išmokas, finansuojamas iš gamybos mokesčių. Mokesčiai buvo apskaičiuojami eksportuotiną perteklių padauginant iš vidutinių nuostolių už toną kiekvienais prekybos metais. Vidutiniai nuostoliai buvo skaičiuojami visą grąžinamųjų išmokų sumą padalijus iš viso vykdant eksporto įsipareigojimus prekybos metais pateiktino tonų skaičiaus.

2. Pagrindinis klausimas šiose bylose yra bendros gražinamųjų išmokų sumos apibrėžtis nurodytomis aplinkybėmis. Neaiškumas atsirado dėl to, kad už tam tikrus eksportuotų perdirbtų gaminių sudėtyje esančius kiekius taikytinų eksporto grąžinamųjų išmokų nebuvo pareikalauta ir jos nebuvo išmokėtos.

3. Reglamentuose, kuriais nustatyti 2003–2006 prekybos metų gamybos mokesčiai, Komisija minėtus kiekius įtraukė į eksportuotiną perteklių, bet ne į vykdytinus eksporto įsipareigojimus. Paprašytas įvertinti tokio apskaičiavimo teisėtumą, Teisingumo Teismas 2008 m. Sprendime *Zuckerfabrik Jülich ir kiti* (toliau – *Jülich I*)[2] konstatavo, kad abiem atvejais turėjo būti atsižvelgta į visus kiekius, nesvarbu, ar grąžinamosios išmokos buvo sumokėtos, ir kad dėl to nagrinėjami reglamentai buvo negaliojantys. Tačiau jis nenusprendė, ar į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą turėjo būti įtrauktos visos galimos grąžinamosios išmokos, neatsižvelgiant į tai, ar jos buvo išmokėtos, ar tik faktiškai išmokėtos grąžinamosios išmokos.

4. 2009 m. Komisija priėmė naują reglamentą, kuriuo ištaisė negaliojančiais paskelbtus reglamentus. Savo skaičiavimuose į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą ji įtraukė visas galimas grąžinamąsias išmokas, neatsižvelgdama į tai, ar jos buvo išmokėtos. Perskaičiuoti mokesčiai nedaug skiriasi nuo iš pradžių nustatytųjų, bet yra didesni už mokesčius, kurie susidarytų, jei tik iš tikro išmokėtos grąžinamosios išmokos būtų įtrauktos į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2008 m. gegužės 8 d. sprendimas (C-5/06 ir C-23/06-C-36/06, Rink. p. I-3231).

5. Daugelis gamintojų ginčija ir šį apskaičiavimą, ir naujojo reglamento teisinį pagrindą, o trys nacionaliniai teismai paprašė Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl jo teisėtumo. Vienas iš minėtų teismų taip pat teiraujasi dėl grąžintinių sumų: kuria data remtis taikant valiutos keitimo kursą ir ar reikia priteisti palūkanas?

Teisinis ir procesinis pagrindas

Teisės aktai dėl nuosavų išteklių

6. Atitinkamu laikotarpiu Europos Bendrijų nuosavos lėšos buvo reglamentuojamos Tarybos sprendimu 2000/597[3] (toliau – sprendimas dėl nuosavų išteklių) ir Tarybos reglamentu Nr. 1150/2000[4] (toliau – reglamentas dėl nuosavų išteklių).

7. Remiantis sprendimo dėl nuosavų išteklių 2 straipsnio 1 dalies a punktu, pajamos, kurias sudaro, be kita ko, „įnašai ir kiti mokesčiai, numatyti bendruose cukraus rinkų organizavimo principuose“, yra nuosavi ištekliai, įskaitomi į Europos Sąjungos biudžetą.

8. 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Valstybės narės surinkimo išlaidoms padengti pasilieka 25 % sumų, nurodytų šio straipsnio 1 dalies a punkte <...>“.

9. 6 straipsnyje nurodyta: „2 straipsnyje numatytos pajamos naudojamos visoms be išimties biudžete numatytoms išlaidoms finansuoti <…>“

10. To paties sprendimo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „2 straipsnio 1 dalies a <…> [punkte] nurodytus Bendrijų nuosavus išteklius valstybės narės surenka vadovaudamosi nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatomis <…>“

11. Reglamento dėl nuosavų išteklių 9 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės turi Komisijos vardu atidaryti sąskaitą jos Ižde arba jos paskirtoje kitoje įstaigoje ir sumokėti į ją savo nuosavus išteklius.

12. To paties reglamento 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Už bet kokį pavėluotą įmokos įskaitymą į 9 straipsnio 1 dalyje nurodytą sąskaitą valstybė moka palūkanas“[5].

Pagrindinis reglamentas

13. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1260/2001[6] (toliau – pagrindinis reglamentas) reglamentuotas bendras cukraus sektoriaus rinkų organizavimas nuo 2001–2002 iki 2005–2006 prekybos metų. Jis buvo panaikintas ir pakeistas nuo 2006 m. liepos 1 dienos[7].

3 — 2000 m. rugsėjo 29 d. Tarybos sprendimas 2000/597/EB (Euratomas) dėl Europos Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 253, p. 42; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 200), dabar pakeistas 2007 m. birželio 7 d. Tarybos sprendimu 2007/436/EB (Euratomas) dėl Europos Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 163, p. 17).

4 — 2000 m. gegužės 22 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas), įgyvendinantis [2007 m. birželio 7 d. Sprendimą 2007/436/EB (Euratomas)] dėl Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 130, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 169).

5 — Su pakeitimais, padarytais 2004 m. lapkričio 16 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 2028/2004, iš dalies keičiančiu Reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 1150/2000, įgyvendinantį Sprendimą 94/728/EB, Euratomas dėl Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 352, p. 1). Pradinėje 11 straipsnio versijoje dalys nesunumeruotos, bet pateikta ta pati nuostata ir informacija apie taikytinas palūkanų normas.

6 — 2001 m. birželio 19 d. Reglamentas dėl bendro cukraus sektoriaus rinkų organizavimo (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 33 t., p. 17–61). Cukraus sektoriuje gaminamas cukrus, izogliukozė ir inulino sirupas. Kadangi šioje byloje minėtų produktų nėra reikalo atskirti, toliau kalbėsiu tik apie cukrų.

7 — 2006 m. vasario 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 318/2006 dėl bendro cukraus sektoriaus rinkų organizavimo (OL L 58, p. 1), kuris buvo panaikintas ir pakeistas 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1234/2007, nustatančiu bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas („Bendras bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas“) (OL L 299, p. 1).

14. Reglamento preambulėje, be kita ko, nurodyta:

„9) Priežastys, iki šiol skatinusios Bendriją priimti <…> gamybos kvotų sistemą, yra išlikusios. Tačiau ta sistema yra koreguojama <…> siekiant, kad Bendrija turėtų instrumentus, reikalingus teisingai, bet ir veiksmingai užtikrinančių [užtikrinti], jog gamintojai patys apmokėtų visas Bendrijoje pagamintos produkcijos pertekliaus realizavimo išlaidas <…>

<…>

11) Bendras cukraus sektoriaus rinkų organizavimas yra grindžiamas, pirma, principu, kad gamintojai turėtų prisiimti visišką finansinę atsakomybę už nuostolius, patiriamus kiekvienais prekybos metais realizuojant tą Bendrijoje pagal kvotą pagamintos produkcijos dalį, kuri sudaro vidaus suvartojimo perviršį <…>

12) <...> Turėtų būti išlaikyta sektoriaus finansavimo iš savo fondų per gamybos mokesčius sistema ir gamybos kvotų režimas.

13) Taigi gamintojai turėtų ir toliau prisiimti finansinę atsakomybę, mokėdami bazinį gamybos mokestį už visą A ir B cukraus produkciją [8], tačiau apribotą 2 % intervencinės baltojo cukraus kainos, ir B mokestį už B cukraus produkciją, kuris yra ribojamas 37,5 % tos kainos. <…> Šių mokesčių ribų nustatymas taip, kaip aukščiau nurodyta, reiškia, kad kai kuriais prekybos metais cukraus gamyba ne visiškai finansuojama iš savo fondų. Tokiais atvejais turėtų būti nustatomas papildomas mokestis [9].

14) <...> [Visai] Bendrijai reikėtų nustatyti koeficientą, nurodantį visų užregistruotų nuostolių ir bendrų pajamų, gautų surinkus gamybos mokesčius, santykį konkrečiais prekybos metais. <…>“

15. Taigi nustatant gamybos mokesčius reglamentu buvo numatyta, kad gamintojai padengtų ES patiriamas perteklinės produkcijos realizavimo išlaidas.

16. Pagal 7 straipsnio 3 dalį gamybos grąžinamosios išmokos skiriamos cukrui, pagamintam arba esančiam laisvoje apyvartoje valstybėse narėse ir naudojamam tam tikriems chemijos pramonės produktams gaminti. Grąžinamosios išmokos suma turėjo būti nustatoma atsižvelgiant į tiekimo pasaulio rinkoje išlaidas.

17. 27–29 straipsniuose numatytos eksporto grąžinamosios išmokos, atspindinčios konkrečių cukraus produktų pasaulio ir ES kainų skirtumus. 33 straipsnio 1 dalyje, atvirkščiai, nustatytas eksporto mokestis, kai pasaulinė cukraus kaina viršija intervencinę kainą. Faktiškai pasaulio kainos būdavo visada mažesnės, todėl visam A ir B cukraus eksportui buvo taikytinos grąžinamosios išmokos ir nebuvo nustatyti jokie eksporto mokesčiai.

18. Dėl gamybos mokesčių apskaičiavimo 15 straipsnyje nurodyta [10]:

„1. Iki kiekvienų prekybos metų pabaigos užregistruojama:

a) atitinkamų prekybos metų A ir B cukraus <...> produkcijos prognozė;

8 — Cukraus sektoriuje tuo metu buvo trys produkcijos kategorijos. A ir B produkcija pateko į kvotas, iš esmės atspindinčias atitinkamai paklausą vidaus rinkoje ir perteklinio cukraus eksportą su eksporto grąžinamosiomis išmokomis. C cukraus gamyba viršijo minėtas kvotas, taigi juo nebuvo galima laisvai prekiauti ES ir jis turėjo būti eksportuotas be grąžinamųjų išmokų cukraus gamintojų sąskaita.

9 — Toliau bazinį prekybos mokestį, B mokestį ir papildomą mokestį kartu vadinsiu „gamybos mokesčiais“.

10 — Tačiau formuluotė iš esmės liko tokia pati kaip 1981 m. birželio 30 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1785/81 dėl bendro cukraus sektoriaus rinkų organizavimo (OL L 177, p. 4) 28 straipsnyje.

b) cukraus <...> kiekių, kuriuos atitinkamais prekybos metais numatoma realizuoti vartojimui Bendrijoje [11], prognozė;

c) eksportuotinas perteklius, gaunamas iš a punkte nurodyto kiekio atėmus b punkte nurodytą kiekį;

d) apskaičiuoti vidutiniai nuostoliai arba apskaičiuotos vidutinės pajamos iš vienos tonos cukraus, kad einamaisiais prekybos metais būtų įvykdyti eksporto įsipareigojimai [12]..

Šie vidutiniai nuostoliai arba vidutinės pajamos yra lygios bendros grąžinamųjų išmokų sumos ir bendros mokesčių sumos už visą tonažą, pateiktiną vykdant eksporto įsipareigojimus, skirtumui [13];

e) apskaičiuoti bendri nuostoliai arba apskaičiuotos bendros pajamos, apskaičiuoti dauginant c punkte minimą perteklių iš d punkte minimo nuostolių arba pajamų vidurkio.

2. Prieš pasibaigiant 2005–2006 prekybos metams <...>, už 2000–2001 – 2005–2006 prekybos metus bendrai užregistruojama:

a) eksportuotinas perteklius, nustatytas remiantis galutine A ir B cukraus <...> produkcija ir galutiniu cukraus <...> kiekiu, realizuotu vartoti Bendrijoje;

b) vidutiniai nuostoliai arba vidutinės pajamos už toną cukraus, kylantys iš visų eksporto įsipareigojimų, nustatyti laikantis 1 dalies d punkto antroje pastraipoje nurodytos apskaičiavimo taisyklės;

c) bendri nuostoliai ir bendros pajamos, apskaičiuojamos dauginant a punkte minimą perteklių iš b punkte minimo nuostolių arba pajamų vidurkio;

d) bendra bazinių gamybos mokesčių ir B mokesčių suma.

1 dalies e punkte minėti apskaičiuoti bendri nuostoliai ir apskaičiuotos bendros pajamos koreguojami c ir d punktuose nurodytų kiekių skirtumu.

3. <...> Jei iš skaičių, užregistruotų remiantis 1 dalimi ir pakoreguotų remiantis jo 2 dalies nuostatomis, galima numatyti bendrą nuostolį, tas nuostolis dalijamas iš einamųjų prekybos metų apskaičiuotos A ir B cukraus produkcijos. Gauta suma išskaičiuojama iš gamintojų bazinio gamybos mokesčio pavidalu už jų pagamintą A ir B cukrų <...>.

<...>

4. Jei didžiausias leistinas bazinis gamybos mokestis nevisiškai padengia 3 dalies pirmojoje pastraipoje minėtus bendrus nuostolius, nepadengtas likutis dalijamas iš konkrečių prekybos metų apskaičiuotos B cukraus <...> produkcijos. Gauta suma išskaičiuojama iš gamintojų B mokesčio pavidalu už pagrindinę B cukraus <...> produkciją.

5. Jei pagal 1 dalies nuostatas užregistruoti skaičiai rodo, kad numatomos mokesčių įplaukos dėl baziniam gamybos mokesčiui ir 3 bei 4 dalyje nustatytam B mokesčiui taikomos ribos gali nepadengti numatomų bendrų einamųjų prekybos metų nuostolių, 4 dalies pirmoje įtraukoje nurodytas maksimalus procentas yra koreguojamas tiek, kiek reikia, kad bendri nuostoliai būtų padengti, tačiau ne daugiau kaip 37,5 %.

<...>

11 — Dėl šių kiekių nustatymo žr. šios išvados 21 ir 32 punktus.

12 — Dėl šių kiekių nustatymo žr. šios išvados 22 ir 32 punktus. Sąvokos „įsipareigojimai“ vartojimas atspindi tai, kad pagal 22 straipsnio 1 dalį eksporto licencijos buvo išduodamos tik pateikus užstatą, garantuojantį, kad produktai eksportuojami nustatytu laikotarpiu.

13 — Kadangi jokie eksporto mokesčiai nebuvo nustatyti, bendros grąžinamųjų išmokų sumos ir bendros mokesčių sumos skirtumas tiesiog reiškė bendrą grąžinamųjų išmokų sumą.

6. Apskaičiuojant 1 dalies e punkte minėtus bendrus nuostolius būtina atsižvelgti į visus nuostolius, atsiradusius dėl 7 straipsnio 3 dalyje reglamentuojamo gamybos grąžinamųjų išmokų skyrimo.

7. Šiame straipsnyje minimus mokesčius renka valstybės narės.

8. <...> [Priimamos] išsamios šio straipsnio taikymo taisyklės, visų pirma dėl:

— surinktinų mokesčių sumų,

<...>“

19. 16 straipsnyje nustatyta, kad tuo atveju, kai 15 straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse numatyti mokesčiai nevisiškai padengia konkrečių metų nuostolius, nustatomas papildomas mokestis. 16 straipsnio 5 dalyje numatyta priimti išsamias tokio papildomo mokesčio taikymo taisykles.

Įgyvendinimo reglamentas

20. Remdamasi, be kita ko, pagrindinio reglamento 15 straipsnio 8 dalimi ir 16 straipsnio 5 dalimi, Komisija priėmė Reglamentą Nr. 314/2002[14] (toliau – įgyvendinimo reglamentas), kuriame, be kita ko, numatyta nustatyti cukraus kiekius, realizuotus vartoti Bendrijoje, kaip nurodyta pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies b punkte ir 2 dalies a punkte, ir vykdytinus eksporto įsipareigojimus, kaip nurodyta pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkte.

21. Pagal įgyvendinimo reglamento su pakeitimais 6 straipsnio 4 dalį kiekiai, skirti suvartoti Bendrijoje, apskaičiuojami susumavus: i) bendrus kiekius, sandėliuotus prekybos metų pradžioje, kiekius, pagamintus pagal A ir B kvotas, kiekius, importuotus natūralaus pavidalo, ir kiekius, esančius importuotuose perdirbtuose produktuose, atėmus: ii) bendrus kiekius, eksportuotus natūralaus pavidalo, kiekius, esančius eksportuotuose perdirbtuose produktuose, kiekius sandėliuotus prekybos metų pradžioje ir kiekius, kuriems buvo išduoti gamybos grąžinamosios išmokos sertifikatai, nurodyti pagrindinio reglamento 7 straipsnio 3 dalyje. Pastarieji kiekiai faktiškai yra chemijos pramonėje sunaudojami kiekiai.

22. Įgyvendinimo reglamento 6 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad eksporto įsipareigojimais, kuriuos būtina įvykdyti per einamuosius prekybos metus, laikomi: visas natūraliu pavidalu eksportuotino cukraus kiekis su eksporto grąžinamosiomis išmokomis arba mokesčiais, nustatomais: a) konkursais, kurie skelbiami tiems prekybos metams; arba b) tais prekybos metais išduotomis eksporto licencijomis; c) visas perdirbtų produktų pavidalu numatomas eksportuoti kiekis su eksporto grąžinamosiomis išmokomis ar mokesčiais, nustatytais tam tikslui tais prekybos metais; d) kiekiai, kuriems per prekybos metus buvo išduoti gamybos grąžinamosios išmokos sertifikatai, nurodyti pagrindinio reglamento 7 straipsnio 3 dalyje; e) pagalba maisto produktais.

23. Įgyvendinimo reglamento 6 ir 7 straipsniuose taip pat numatytos gamybos mokesčių išankstinės įmokos, mokėtinos iki prekybos metų pabaigos remiantis sąmatomis. Tai paaiškinta preambulės 7 konstatuojamoje dalyje: „[Pagrindinio reglamento] 15 straipsnyje numatytų gamybos mokesčių neįmanoma nustatyti nepasibaigus prekybos metams, nes didelė dalis eksporto įsipareigojimų prisiimama antrame prekybos metų pusmetyje, ir tik tada yra prieinami gamybos mokesčiams

14 — 2002 m. vasario 20 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 314/2002 (OL L 50, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 35 t., p. 190–196), iš dalies pakeistas 2003 m. birželio 27 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1140/2003 (OL L 160, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 39 t., p. 172). Nuo 2006 m. liepos 1 d. jis buvo panaikintas ir pakeistas 2006 m. birželio 29 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 952/2006 dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 318/2006 taikymo taisyklių, susijusių su cukraus vidaus rinkos valdymu ir kvotų sistema (OL L 178, p. 39).

nustatyti reikalingi duomenys. Todėl tam, kad būtų kuo greičiau įgyvendintas finansinis gamintojų įsipareigojimas, mokesčiai, apskaičiuoti remiantis sąmatomis, turėtų būti sumokėti likus pakankamai laiko iki prekybos metų pabaigos. <...> Mokesčių nereikėtų nustatinėti arba rinkti tol, kol negauta kiek įmanoma tikslesnė informacija, ypač apie suvartojimą“.

Trumpas apskaičiavimo formulės aprašymas

24. Pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su gamybos mokesčių apskaičiavimo pradiniu tašku, t. y. bendrais nuostoliais kiekvienais prekybos metais.

25. Vadovaujantis pateiktomis nuostatomis, bendri nuostoliai konkrečiais metais – tai eksportuotinas perteklius, padaugintas iš vidutinių nuostolių už toną.

26. Eksportuotinas perteklius iš esmės yra A ir B cukraus produkcija, atėmus suvartojimą ES. Taigi tai tėra *A ir B produkcijos perteklius per atitinkamus metus*. Be to, C cukrus (ES produkcija, viršijanti A ir B cukraus kvotas) turėjo būti eksportuojamas *be* grąžinamųjų išmokų, o A ir B cukraus atsargos, taip pat tam tikros importuojamo cukraus kategorijos galėjo būti eksportuojamos *su* grąžinamosiomis išmokomis.

27. ES suvartojimas buvo apskaičiuojamas bendrą žinomą nesuvartotą kiekį (iš esmės eksportuotą produkciją, chemijos pramonėje naudojamą kiekį ir A ir B cukrų prekybos metų pabaigoje) atėmus iš bendro žinomo suvartotino kiekio (iš esmės A ir B cukraus atsargų prekybos metų pradžioje, A ir B cukraus gamybos per metus ir importo).

28. Vidutiniai nuostoliai už toną buvo apskaičiuojami padalijant bendrą grąžinamųjų išmokų sumą iš viso tonų, pateiktinų vykdant eksporto įsipareigojimus, skaičiaus. Taigi tai yra trupmena, kurios skaitiklis – bendra grąžinamųjų išmokų suma, o vardiklis – tonų, pateiktinų vykdant eksporto įsipareigojimus, skaičius.

29. Esminis klausimas šiose bylose yra tai, ar šioje trupmenoje skaitiklis (bendra grąžinamųjų išmokų suma) apima grąžinamąsias išmokas, kurios taikytinos eksportui, tačiau jų nebuvo pareikalauta; nustatyta, jog vardiklis (tonų, pateiktinų vykdant eksporto įsipareigojimus, skaičius) apima visus kiekius, už kuriuos priklauso grąžinamoji išmoka, neatsižvelgiant į tai, ar jos pareikalauta.

Iš pradžių nustatyti mokesčiai ir prieštaravimai jiems

30. Nuo 2003 m. kasmet nustatydama mokesčius Komisija laikė, kad eksporto įsipareigojimus sudaro tik tie kiekiai, už kuriuos grąžinamosios išmokos buvo faktiškai išmokėtos (neįtraukiant kiekių, už kuriuos grąžinamosios išmokos buvo nustatytos, bet nesumokėtos). Tai sumažino šios išvados 28 punkte aprašytos trupmenos vardiklį, dėl to padidėjo vidutiniai nuostoliai už toną. Tačiau tuo pat metu Komisija iš ES suvartotino kiekio atėmė visus į eksportuotus perdirbtus gaminius patenkančius kiekius (neatsižvelgdama į tai, ar grąžinamosios išmokos ištie išmokėtos). Todėl šios išvados 26 ir 27 punktuose aprašyti skaičiavimai lėmė mažesnius prognozuojamus vartoti Bendrijoje realizuotus kiekius ir didesnį eksporto perteklių, nei būtų buvę priešingu atveju. Eksportuotiną perteklių padauginus iš vidutinių nuostolių už toną, bendri nuostoliai išaugo, o tai padidino gamybos mokesčius. Atrodo, kad tai turėjo nemenką poveikį, nes daugeliu atvejų gamintojai nepareikalavo eksporto grąžinamųjų išmokų už cukrų, esantį eksportuotų perdirbtų gaminių sudėtyje.

31. Gamybos mokesčiai už 2001–2002, 2002–2003, 2003–2004 ir 2004–2005 prekybos metus nustatyti atitinkamai reglamentais Nr. 1837/2002, 1762/2003, 1775/2004 ir 1686/2005[15]. Bylose dėl tokio mokesčių apskaičiavimo užginčijimo Teisingumo Teismui buvo pateiktas ne vienas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

15 — 2002 m. spalio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1837/2002, 2001–2002 prekybos metams nustatantis produkcijos mokesčių sumas ir papildomo mokesčio koeficientą cukraus sektoriuje (OL L 278, p. 13), 2003 m. spalio 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1762/2003, nustatantis 2002–2003 prekybos metams produkcijos mokesčių sumas cukraus sektoriuje (OL L 254, p. 4), 2004 m. spalio 14 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1775/2004, nustatantis 2003–2004 prekybos metams produkcijos mokesčių sumas cukraus sektoriui (OL L 316, p. 64) ir **2005 m. spalio 14 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1686/2005, nustatantis 2004–2005 prekybos metams produkcijos mokesčių sumas ir papildomo mokesčio koeficientą cukraus sektoriuje (OL** L 271, p. 12).

32. 2008 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismas priėmė Sprendimą *Jülich I*. Jis konstatavo, kad, remiantis 15 straipsnio 1 dalies c ir d punktais, į visus eksportuotų gaminių kiekius, patenkančius į to straipsnio taikymo sritį, turėjo būti atsižvelgta apskaičiuojant ir eksportuotiną perteklių (čia juos reikėjo atimti iš suvartoto kiekio), ir vidutinius nuostolius už toną, neatsižvelgiant į tai, ar grąžinamosios išmokos buvo faktiškai išmokėtos.

33. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad eksportuotinas perteklius gaunamas iš ES pagaminamo A ir B cukraus kiekio atėmus ES suvartojamo cukraus kiekį. Taigi į suvartojamą kiekį neturi patekti jokie eksportuojami gaminiai, nesvarbu, ar už juos buvo gautos eksporto grąžinamosios išmokos. Jeigu be grąžinamųjų išmokų eksportuoti kiekiai būtų įtraukti į ES vartojimą, jis būtų pervertintas, o eksportuotinas perteklius – nuvertintas, ir tai sukeltų pavojų siekiamam tikslui užtikrinti, kad patys gamintojai savo lėšomis realizuotų perteklių [16].

34. Dėl vidutinių nuostolių už toną Teisingumo Teismas manė, kad vykdytinų eksporto įsipareigojimų sąvokos (šios išvados 28 punkte nurodytos trumpmenos vardiklis, apibrėžtas pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkte) aiškinimas kaip taikytinos tik kiekiams, už kuriuos eksporto grąžinamosios išmokos buvo faktiškai išmokėtos, prieštarauja šio reglamento 22 straipsnio 1 daliai (pagal kurią eksportuoti galima tik pateikus eksporto licenciją, kurią galima gauti tik pateikus garantiją, kad eksportuojama bus tik licencijos galiojimo laikotarpiu [17]). Jis atmetė Komisijos argumentą, kad toks apribojimas, kuriuo didinamas gamybos mokesčių lygmuo, gali atgrasyti nuo pertekliaus kaupimo, ir pabrėžė, kad skaičiavimais turi būti siekiama tik to, kad gamintojai teisingai padengtų savo išlaidas [18].

35. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamentai Nr. 1762/2003 ir 1775/2004 buvo negaliojantys, nes apskaičiuojant vidutinius nuostolius už toną juose buvo atsižvelgiama tik į eksportą, už kurį gautos grąžinamosios išmokos. Tačiau Reglamento Nr. 1837/2002 nagrinėjimas neatskleidė jokių jo galiojimui poveikį turinčių veiksnių, nes jame buvo atsižvelgiama į visą eksportuotų perdirbtų gaminių kiekį, nepaisant to, ar už juos buvo išmokėtos grąžinamosios išmokos.

36. Teisingumo Teismas nepriėmė sprendimo ir jo nebuvo paprašyta tai padaryti dėl to, ar apskaičiuojant bendrą grąžinamųjų išmokų kiekį taip pat reikėjo atsižvelgti į bendrą perdirbtų produktų kiekį, neatsižvelgiant į tai, ar grąžinamosios išmokos buvo faktiškai išmokėtos.

37. Sprendime *SAFBA ir kiti* (toliau – Sprendimas *SAFBA*) [19] Teisingumo Teismas nusprendė, viena vertus, kad įgyvendinimo reglamento 6 straipsnio 4 dalis nebuvo negaliojanti, jei pagal ją apskaičiuojant gamybos mokesčius nebuvo leidžiama į eksportuotiną perteklių neįtraukti eksportuotuose perdirbtuose produktuose esančių kiekių, už kuriuos nebuvo paskirtos eksporto grąžinamosios išmokos, ir, kita vertus, kad Reglamentas Nr. 1686/2005 buvo negaliojantis, nes jame nebuvo laikomasi Sprendime *Jülich I* patvirtinto apskaičiavimo metodo.

Ginčijamas reglamentas

38. Komisija iškart nepriėmė naujų teisės aktų Teisingumo Teismo sprendimams įgyvendinti. Bylos dėl mokesčių, sumokėtų pagal reglamentus, kurie buvo paskelbti negaliojančiais, toliau buvo nagrinėjamos įvairių šalių teismuose. Daugelyje bylų priimtos nutartys dėl sumų grąžinimo, nes buvo nuspręsta, kad surinkti per dideli mokesčiai. Žinodama apie šias nutartis Komisija manė, kad nacionaliniai teismai ir valdžios institucijos iš Sprendimo *Jülich I* padarė neteisingas išvadas. 2009 m. sausio mėn. Komisija informavo valstybes nares, kad rengė naują reglamentą, kuriame bus nurodyti teisingi mokesčio

16 — Visų pirma žr. sprendimo 37 ir 44 punktus.

17 — Žr. 12 išnašą.

18 — Visų pirma žr. 48–60 punktus.

19 — 2008 m. spalio 6 d. Nutartis *SAFBA* (C-175/07–C-184/07).

dydžiai atitinkamiems prekybos metams, ir kad ji valstybes nares laiku informuos apie reikiamus veiksmus. 2009 m. rugsėjo ir spalio mėn. projektas buvo aptartas atitinkamame vadybos komitete. Tačiau komitetas nebuvo linkęs patvirtinti Komisijos naudojamų skaičiavimų, ir daugelis valstybių narių pageidavo naudoti kitus skaičius, kuriuos siūlė ES pirmininkaujanti valstybė.

39. Iš esmės Komisija bendras grąžinamąsias išmokas apskaičiavo padauginusi visą atitinkamų eksportuotų produktų kiekį iš vidutinės už šią eksportuojamą produkciją mokėtinos išmokų sumos ir neatsižvelgė į tai, ar grąžinamosios išmokos buvo išmokėtos; taigi šios išvados 28 punkte nurodytos trupmenos skaitiklis ir vardiklis atspindėjo visus eksportuotus kiekius, už kuriuos *priklausė* grąžinamoji išmoka. O ES pirmininkaujančios valstybės skaičiavimuose į skaitiklį buvo įtrauktas tik *faktiškai* išmokėtų grąžinamųjų išmokų kiekis, o vardiklis liko toks pats. Pagal šį skaičiavimą bendri nuostoliai, taigi ir gamybos mokesčių lygmuo, buvo mažesni [20].

40. Tačiau Taryba nesugebėjo laiku priimti kito reglamento [21]. Todėl Komisija patvirtino pasiūlytos formos projektą, kuris tapo Reglamentu Nr. 1193/2009 [22] (toliau – ginčijamas reglamentas), ir nustatė naujus gamybos mokesčius ir tiems metams, kuriems buvo skirti negaliojančiais paskelbti reglamentai, ir 2005–2006 prekybos metams, kuriems buvo panaudotas tas pats apskaičiavimo metodas [23].

41. Ginčijamo reglamento preambulėje nurodyti jo teisiniai pagrindai yra EB Sutartis ir pagrindinis reglamentas, visų pirma 15 straipsnio 8 dalies pirma įtrauka ir 16 straipsnio 5 dalis.

42. Ginčijamo reglamento 5 ir 6 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„5) 2008 m. gegužės 8 d. sprendime sujungtose bylose C-5/06 ir C-23/06–C-36/06 Teismas padarė išvadą, kad nagrinėjant 2002 m. spalio 15 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1837/2002, 2001–2002 prekybos metams nustatantį produkcijos mokesčių sumas ir papildomo mokesčio koeficientą cukraus sektoriuje, nenustatyta priežasčių, dėl kurių jis galėtų būti paskelbtas negaliojančiu. Nustatydama gamybos mokesčių sumas tiems prekybos metams, Komisija skaičiuodavo vidutinį nuostolį remdamasi visu perdirbtų produktų pavidalu eksportuoto cukraus kiekiu, nesvarbu, ar turima teisė gauti grąžinamąsias išmokas, ar ne;

6) todėl Komisija turėtų nustatyti gamybos mokesčių sumas ir prireikus papildomo mokesčio koeficientą, taikydama tą patį skaičiavimo metodą, kuris buvo taikomas 2001–2002 prekybos metais.“

43. Ginčijamo reglamento 1–4 straipsniuose nustatyti nauji mokesčiai, kuriais pakeičiami anksčiau atitinkamais reglamentais nustatyti mokesčiai. Iš 21 atitinkamo mokesčio 12 nepakito, 6 šiek tiek sumažėjo, o 3 šiek tiek padidėjo, palyginti su prieš tai nustatytomis sumomis.

44. Pagal ginčijamo reglamento 6 straipsnį 1–4 straipsniai taikytini nuo atitinkamų reglamentų, kurių nuostatos jais keičiamos, įsigaliojimo dienos.

20 — Pagal vadybos komiteto balsavimo protokolą suskaičiuoti 37 balsai už (šešios valstybės narės), 281 – prieš (17 valstybių narių) ir 27 – susilaikę (keturios valstybės narės). Tokių neigiamų balsavimo rezultatų pasitaiko retai.

21 — Pagal galiojančią vadybos procedūrą (žr. pagrindinio reglamento 42 straipsnį ir 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimo 1999/468/EB, nustatančio Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką (OL L 184, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 124; vadinamasis Komitologijos sprendimas), 4 straipsnį), norėdama patvirtinti *kitokią* nei Komisijos projekte pateiktą priemonę, Taryba būtų turėjusi per vieną mėnesį pritarti priemonei kvalifikuotąja balsų dauguma, kaip apibrėžta EB 205 straipsnio 2 dalyje (dauguma balsų ir dauguma valstybių narių). Paaiškėjo, kad tai neįmanoma, nors būtent tokia dauguma prieštaravo Komisijos projektui.

22 — 2009 m. lapkričio 3 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1193/2009, kuriuo ištaisomi reglamentai (EB) Nr. 1762/2003, (EB) Nr. 1775/2004, (EB) Nr. 1686/2005 ir (EB) Nr. 164/2007 ir nustatomos 2002–2003, 2003–2004, 2004–2005 ir 2005–2006 prekybos metais cukraus sektoriuje taikomos gamybos mokesčių sumos (OL L 321, p. 1).

23 — 2007 m. vasario 19 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 164/2007, nustatantis 2005–2006 prekybos metų cukraus sektoriuje taikomas produkcijos mokesčių sumas (OL L 51, p. 17).

Prieštaravimai dėl ginčijamo reglamento ir prejudiciniai klausimai

Byla *Zuckerfabrik Jülich* (C-113/10)

45. *Zuckerfabrik Jülich* (toliau – *Jülich*) yra Vokietijos cukraus gamintoja. Atsižvelgiant į jos prieštaravimus dėl mokesčių už 2002–2003, 2004–2005 ir 2005–2006 prekybos metus remiantis reglamentais Nr. 1762/2003, 1686/2005 ir 164/2007, buvo priimtas Sprendimas *Jülich I*. Priėmus ginčijamą reglamentą, nacionalinė agentūra nustatė naujus gamybos mokesčius atitinkamiems prekybos metams. Tada *Jülich* apskundė pranešimus dėl minėtų mokesčių nustatymo *Finanzgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo finansų teismas); ji tvirtino, kad ginčijamas reglamentas negalioja.

46. Minėtas teismas pažymi, kad perskaičiuodama bendrą grąžinamųjų išmokų sumą atitinkamiems prekybos metams Komisija įtraukė fiktyvias eksporto grąžinamąsias išmokas, už kurias jokios grąžinamosios išmokos nebuvo išmokėtos. Ji abejoja tokios peržiūros suderinamumu su ES principu dėl atgalinio galiojimo draudimo, nes ji neatitinka Sprendime *Jülich I* nustatytų sąlygų ir yra taikytina jau pasibaigusiems prekybos metams.

47. Todėl *Finanzgericht Düsseldorf* paprašė Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą tokiu klausimu: „Ar (ginčijamas reglamentas) galioja?“

Byla *British Sugar* (C-147/10)

48. Cukraus produktų gamintoja *British Sugar plc* (toliau – *British Sugar*) siekia susigrąžinti su palūkanomis gamybos mokesčių permoką, atsiradusią dėl to, kad kompetentinga nacionalinė agentūra 2002–2003 – 2005–2006 prekybos metais paskaičiavo jai per didelę sumą. Remdamasi Sprendimu *Jülich I*, *British Sugar* reikalauja 12 531 000 EUR sumos ir palūkanų. Visų pirma ji tvirtina, kad ginčijamas reglamentas turi tokį patį esminį trūkumą kaip ir reglamentai Nr. 1762/2003, 1775/2004 ir 1686/2005. Apskaičiavimo metodas, ypač kalbant apie vidutinius nuostolius už toną, paremtas hipotetiniais nuotoliais, atspindinčiais eksporto grąžinamąsias išmokas, kurios teoriškai priklausė, bet niekada nebuvo faktiškai išmokėtos. Todėl bendri nuostoliai išpūsti. Antra, ginčijamas reglamentas negalioja tiek, kiek jame reikalaujama, kad grąžinamos sumos ne eurais būtų sumokėtos pagal valiutos keitimo kursus, galiojusius mokesčio pradinio paskaičiavimo, o ne grąžinimo metu. Galiausiai *British Sugar* reikalauja palūkanų už grąžintinas sumas. Todėl ji iškėlė bylą *High Court of Justice* (*England & Wales*).

49. Nacionalinė agentūra tvirtina, kad ginčijamame reglamente dabar nustatyta teisinė formulė, kaip reikia apskaičiuoti *British Sugar* grąžintiną sumą, ir jis yra teisiškai privalomas. Pagal tą apskaičiavimą mokėtina suma yra 366 590,79 GBP. Agentūra tvirtina, kad Teisingumo Teismas patvirtino Reglamente Nr. 1837/2002 nustatytą metodą, nes nekonstatavo, kad minėtas reglamentas negalioja. Ginčijamame reglamente naudojama ta pati sistema, todėl jis taip pat galioja. Taikytinas valiutos keitimo kursas yra tas pats, kuris buvo taikytas pradiniams gamybos mokesčiams apskaičiuoti. Galiausiai *British Sugar* neturi būti priteistos palūkanos. Pagal ES nuosavų išteklių sistemą už kiekvieną grąžinamą sumą Komisija agentūrai sumoka tokią pačią sumą. Teisės aktuose dėl nuosavų išteklių nėra jokio teisinio pagrindo, leidžiančio valstybėms narėms gauti palūkanas iš Komisijos, ir toks pats principas turėtų galioti grąžinant permokas *British Sugar*.

50. Todėl *High Court* pateikia tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar (ginčijamas reglamentas) yra negaliojantis, atsižvelgiant į (Sprendimą *Jülich I* ir Nutartį *SAFBA*)?

2. Ar (ginčijamas reglamentas) yra negaliojantis, atsižvelgiant į teisinį pagrindą, kuriuo remiantis jis buvo priimtas – (pagrindinį reglamentą)?

3. Ar apskaičiuojant kompensaciją, mokėtiną dėl cukraus gamybos mokesčių permokos 2002–2003, 2003–2004, 2004–2005 ir 2005–2006 prekybos metais, taikytiną valiutos konvertavimo kursą ir datą reikia nustatyti pagal (ES) teisę? Jei taip, ar (ginčijamo reglamento) 6 straipsnį reikia aiškinti taip, kad kompensacija turi būti mokama pagal valiutos konvertavimo kursą, kuris buvo taikomas tą dieną, kai permokėtas mokestis iš pradžių buvo apskaičiuotas? Jei taip, ar galioja (ginčijamo reglamento) 6 straipsnis?

4. Dėl palūkanų:

   i) Ar ES teisė draudžia asmeniui, kurio situacija tokia pati kaip ieškovės, iš už gamybos mokesčių rinkimą atsakingos nacionalinės institucijos gauti palūkanas nuo sumų, kurios buvo permokėtos dėl negaliojančio Komisijos reglamento, kai už gamybos mokesčių rinkimą atsakinga nacionalinė institucija negali gauti palūkanų nuo Komisijos jai grąžinamų atitinkamų sumų?

   ii) Jei atsakymas į ketvirtojo klausimo i punktą būtų teigiamas, ar tinkamai aiškinami ES teisės aktai dėl nuosavų išteklių (Sprendimas 2000/597/EB, Euratomas, ir jį įgyvendinantis Reglamentas (EB) Nr. 1150/2000) šios bylos aplinkybėmis draudžia už gamybos mokesčių rinkimą atsakingai nacionalinei institucijai gauti palūkanas nuo Komisijos mokamų sumų?

   iii) Jei atsakymas į ketvirtojo klausimo i punktą būtų neigiamas: ar ES teisė draudžia nacionaliniam teismui arba institucijai pasinaudoti diskrecija, kurią jie gali turėti, nepriteisti palūkanų tokiomis aplinkybėmis, kai priteisia mokesčius ieškovės situacijoje esančiam asmeniui?“

Byla *Tereos* (C-234/10)

51. Manydama, kad jai buvo nustatyti per dideli mokesčiai pagal Reglamentą Nr. 1868/2005, Prancūzijos cukraus gamintoja *Tereos* 2007 m. gegužės 2 d. kreipėsi į atitinkamą nacionalinę agentūrą dėl dalies sumokėtos sumos grąžinimo. Negavusi jokio atsakymo, ji iškelė bylą *Tribunal de grande instance de Nanterre* (Nanto regioninis teismas); *Tereos* tvirtino, kad Reglamentas Nr. 1686/2005 buvo negaliojantis, ir reikalavo grąžinti 11 600 782 EUR sumą. Po ginčijamo reglamento priėmimo *Tereos* paprašė nacionalinio teismo kreiptis dėl prejudicinio sprendimo dėl reglamento galiojimo atsižvelgiant į pagrindinio reglamento 15 straipsnį ir nurodyti, kad jai būtų sumokėta reikalaujama suma su palūkanomis.

52. Nacionalinis teismas pažymi, kad ginčijamame reglamente Komisija neperskaičiavo mokesčio griežtai laikydamasi apskaičiavimo metodo, nurodyto Teisingumo Teismo sprendime *Jülich I* išaiškintame pagrindinio reglamento 15 straipsnyje, o panaudojo metodą, kuris jau buvo pritaikytas 2001–2002 prekybos metams, nes Teisingumo Teismas nurodė, kad išnagrinėjus Reglamentą Nr. 1837/2002 nepaaiškėjo kokių veiksnių, turinčių poveikį jo galiojimui.

53. Todėl jis Teisingumo Teismui pateikė tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar (pagrindinio reglamento) 15 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad apskaičiuojant vidutinį nuostolį reikia visų kategorijų cukraus realių išlaidų sumą padalyti iš eksportuoto kiekio sumos, nepaisant to, ar už jį buvo išmokėtos grąžinamosios išmokos?

2. Ar (ginčijamas reglamentas), kiek jame nustatoma, kad cukraus gamybos mokestis apskaičiuojamas pagal vidutinį nuostolį, kuris eksportuotuose perdirbtuose produktuose esančiam cukrui apskaičiuojamas su šiais produktais susijusios grąžinamosios išmokos vieneto

dydį padauginant iš viso eksportuoto kiekio, įskaitant ir tą, už kurį išmoka nebuvo gauta, o ne realiai patirtų išlaidų sumą padalijant iš eksportuoto kiekio, nepaisant to, ar už jį buvo išmokėtos grąžinamosios išmokos, yra negaliojantis atsižvelgiant į (ginčijamo reglamento) 15 straipsnį?“

Procedūra Teisingumo Teisme

54. Teisingumo Teismas sujungė tris prašymus siekdamas juos posėdyje bendrai išnagrinėti ir priimti sprendimą.

55. Rašytines pastabas pateikė ieškovės trijose bylose, Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Lietuvos, Austrijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės ir Komisija. 2011 m. birželio 30 d. posėdyje pareiškimus pateikė trys ieškovės, Vokietijos ir Prancūzijos vyriausybės ir Komisija. Visi pateikusieji pareiškimus, išskyrus Komisiją ir iš dalies Jungtinę Karalystę, mano, kad ginčijamas reglamentas yra negaliojantis.

Tuo pat metu Bendrajame Teisme vykstantis procesas dėl panaikinimo

56. Be to, *Jülich, British Sugar* ir kai kurie kiti cukraus gamintojai Bendrajame Teisme pateikė ieškinius dėl ginčijamo reglamento panaikinimo, o Lenkijos Respublika pateikė ieškinį dėl reglamento 3 straipsnio panaikinimo [24]. Procesas šiose bylose sustabdytas iki šios bylos nagrinėjimo pabaigos.

Vertinimas

57. Pagrindinis klausimas visose trijose bylose yra, ar galioja Komisijos ginčijamame reglamente pateiktas skaičiavimas, kuriame į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą įtraukiamos grąžinamosios išmokos, į kurias eksportuotojai turėjo teisę, bet jų faktiškai nepareikalavo.

58. Tačiau taip pat ginčijamas ir formalus ginčijamo reglamento galiojimas, remiantis tuo, kad jo teisiniu pagrindu laikytas pagrindinis reglamentas buvo panaikintas prieš priimant ginčijamą reglamentą. Man atrodo, kad būtų logiška šį klausimą nagrinėti pirmiausia. Paskui išnagrinėsiu apskaičiavimo teisėtumą ir keletą papildomų klausimų, susijusių su jo suderinamumu su Sprendimu *Jülich I*.

59. Be to, *British Sugar* byloje pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą keliami dar du klausimai: pagal kokią datą reikia nustatyti valiutos keitimo kursą, skaičiuojant ne eurais grąžintinas sumas, ir ar šioms sumoms skaičiuotinos palūkanos? Šiuos klausimus išnagrinėsiu paskiausiai, pradėjusi nuo palūkanų klausimo, kuris susijęs su visomis valstybėmis narėmis ir kuris, atrodo, yra svarbesnis nei kintančių valiutos keitimo kursų klausimas.

Formalus galiojimas – teisinis pagrindas

60. Pagrindinio reglamento 15 straipsnio 8 dalyje ir 16 straipsnio 5 dalyje numatyta priimti išsamias taisykles dėl minėtų dviejų straipsnių taikymo vadovaujantis procedūra, nurodyta reglamento 42 straipsnio 2 dalyje, kuri savo ruožtu remiasi komitologijos sprendimu [25]. Trumpai tariant, jos suteikė Komisijai teisinį pagrindą priimti reglamentus, kuriuose pagal vadybos komiteto procedūrą nustatyti gamybos mokesčiai kiekvieniems prekybos metams.

24 — Byla *Zuckerfabrik Jülich prieš Komisiją* (T-66/10), byla *British Sugar prieš Komisiją* (T-86/10), byla *Nordzucker prieš Komisiją* (T-100/10), byla *Lenkija prieš Komisiją* (T-101/10), byla *Südzucker ir kiti prieš Komisiją* (T-102/10).

25 — Minėtas 21 išnašoje.

61. Tačiau Reglamentu Nr. 318/2006 [26] pagrindinis reglamentas buvo panaikintas nuo 2006 m. liepos 1 dienos.

62. Todėl pagrindinis reglamentas nebegaliojo 2009 m. lapkričio 3 d., kai buvo priimtas ginčijamas reglamentas. Tačiau teisinis pagrindas visų pirma yra EB Sutartis ir, antra, pagrindinis reglamentas, konkrečiai kalbant, 15 straipsnio 8 dalies pirma įtrauka ir 16 straipsnio 5 dalis.

63. Komisija pripažįsta, kad 2009 m. lapkričio 3 d. pagrindinis reglamentas buvo panaikintas ir pakeistas nauja priemone, nustatančia kitokią sistemą cukraus sektoriui ir nenumatančia jokio akto, kuriuo būtų galima nustatyti mokesčius pagal ankstesnę sistemą, teisinio pagrindo. Tačiau ji teigia, kad pagal EB 233 straipsnį (SESV 266 straipsnis) privalėjo imtis priemonių sprendimams *Jülich I* ir *SAFBA* įgyvendinti. Komisijos manymu, šie sprendimai buvo „svarbesni nei tariamas teisinio pagrindo trūkumas“ ir „pagrindinio reglamento 15 straipsnio 8 daliai bei 16 straipsnio 5 daliai tarsi suteikė naują gyvenimą, taip sudarydami jai galimybes ištaisyti Teisingumo Teismo nustatytus neatitikimus“.

64. Negaliu sutikti. Bet kokio akto, kuriuo siekiama teisinio poveikio, privalomas pobūdis turi kilti iš ES teisės normos, kuri nurodo tokio akto teisinę formą ir kuri turi būti aiškiai akte įvardyta kaip jo teisinis pagrindas [27]. Nuostata, kuri yra akto teisinis pagrindas ir leidžia Sąjungos institucijai priimti atitinkamą aktą, privalo galioti jo priėmimo metu [28]. Panaikinta norma neatitinka tokių kriterijų. Be to, Teisingumo Teismo sprendimas negali „atgaivinti“ panaikinto teisės akto kitaip nei paskelbdamas, kad jį panaikinęs teisės aktas negalioja.

65. Tačiau tai nereiškia, kad Komisija neturėjo galimybių imtis reikalingų priemonių sprendimams *Jülich I* ir *SAFBA* įgyvendinti, kaip to reikalaujama pagal EB 233 straipsnį. Ji turėjo bent dvi galimybes.

66. Pirma, Komisija galėjo paprašyti Tarybos suteikti jai įgaliojimus priimti reglamentą dėl naujų mokesčių nustatymo atitinkamiems prekybos metams. Manęs neįtikino Komisijos argumentas, kad toks prašymas būtų buvęs beprasmis dėl to, kad šios institucijos nesutarė dėl apskaičiavimo metodo. Reikalinga priemonė būtų susijusi tik su Komisijos formaliais įgaliojimas iš naujo nustatyti mokesčius, o ne su mokesčių apskaičiavimo būdu.

67. Antra, kaip pažymėjo ieškovės, reglamento priėmimas – tai tik vienas būdas įgyvendinimui užtikrinti [29]. Permokų grąžinimas visų pirma yra cukraus gamintojų ir nacionalinių agentūrų reikalas (kilusius ginčus sprendžiant nacionaliniuose teismuose) [30]. Iš tiesų po Sprendimo *Jülich I* pageidautina, kad visoje ES mokesčiai būtų nuosekliai patikslinti. Dėl to Komisija galėjo pateikti nurodymus dėl taikytinų skaičiavimo būdų. Bet koks klausimas, kilęs dėl tokių nurodymų, galėjo būti perduotas Teisingumo Teismui prejudiciniam sprendimui priimti, kaip ir atsitiko nagrinėjamose bylose (nors galbūt ir nebūtų buvę įmanoma pateikti ieškinio dėl panaikinimo Bendrajame Teisme).

68. Vis dėlto, kadangi ginčijamame reglamente kaip teisinis pagrindas nurodyta ir EB Sutartis, teiraujamasi, ar Komisijai įgaliojimai negalėjo būti suteikti EB 37 arba 233 straipsniais (dabar – atitinkamai SESV 43 ir 266 straipsniai). Aš taip nemanau.

26 — Minėtas 7 išnašoje.

27 — Pavyzdžiui, žr. 2009 m. spalio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Tarybą* (C-370/07, Rink. p. I-8917) 39 punktą.

28 — 2011 m. kovo 29 d. Sprendimo *Arcelormittal Luxembourg prieš Komisiją ir Komisija prieš Arcelormittal Luxembourg ir kt.* (C-201/09 P ir C-216/09 P, Rink. p. I-2239) 75 punktas. Nors Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisijos sprendimas buvo formaliai galiojantis, tos bylos aplinkybės skyrėsi nuo nagrinėjamų bylų tuo, kad nauja procesine taisykle Komisijai buvo suteikti įgaliojimai priimti atitinkamus sprendimus.

29 — Žr. pagal analogiją 1980 m. kovo 5 d. Sprendimo *Könecke prieš Komisiją* (76/79, Rink. p. 665) 14 ir 15 punktus.

30 — Pavyzdžiui žr. 2007 m. rugsėjo 27 d. *Sprendimo Ikea Wholesale* (C-351/04, Rink. p. I-7723) 67 ir 68 punktus. Taip pat žr. šios išvados 10 punkte minėto sprendimo dėl nuosavų išteklių 8 straipsnio 1 dalį.

69. Pirma, Bendrajame praktiniame Bendrijos teisės aktų rengimo vadove [31] nurodyta: „Jeigu tiesioginis teisinis akto pagrindas yra Sutarties nuostata, po bendros nuorodos įrašomi žodžiai „visų pirma“ ir nurodomas atitinkamas straipsnis <...> Tačiau jei tiesioginis teisinis atitinkamo akto pagrindas yra antrinės teisės aktas <...>, konkretus atitinkamas aktas pateikiamas antroje nuorodoje, nurodant atitinkamą straipsnį, prieš kurį įrašomi žodžiai „visų pirma“. Darant prielaidą, kad Komisija laikėsi savo pačios teisės aktų rengimo nurodymų, galima teigti, kad nebuvo remiamasi kokia nors konkrečia Sutarties nuostata kaip ginčijamo reglamento tiesioginiu teisiniu pagrindu. Remtasi tik pagrindinio reglamento 15 straipsnio 8 dalimi ir 16 straipsnio 5 dalimi.

70. Antra, EB 37 straipsniu Komisijai nebuvo suteikta jokių teisėkūros įgaliojimų žemės ūkio srityje, išskyrus įgaliojimus teikti pasiūlymus Tarybai. Tuo pagrindu priemones gali tvirtinti tik Taryba.

71. Trečia, nors EB 233 straipsnyje reikalaujama įgyvendinti Sprendimą *Jülich I*, šis straipsnis pats savaime nesuteikia Komisijai teisinio pagrindo priimti reglamento, kai pagal Sutartį ar antrinės teisės aktus jokia kita institucija negali to padaryti – bent tokiais atvejais, kaip šis, kai galimi kiti įgyvendinimo būdai.

72. Todėl manau, kad ginčijamas reglamentas yra formaliai negaliojantis, nes jo priėmimo metu nebuvo galiojančio teisinio pagrindo jam priimti.

73. Tačiau tai nereiškia, kad Teisingumo Teismas turėtų nenagrinėti apskaičiavimo, kuriuo remtasi ginčijamame reglamente, suderinamumo su pagrindiniu reglamentu. Net jei ginčijamas reglamentas formaliai negalioja, gamybos mokesčiai vis tiek turi būti patikslinti atsižvelgiant į Sprendimą *Jülich I*, nesvarbu, ar Komisija pateiks kitus nurodymus, ar ne. Tai turi padaryti nacionalinės agentūros, kurioms pateikti reikalavimai, ir ginčus nagrinėjantys nacionaliniai teismai. Šis patikslinimas turi atitikti pagrindinio reglamento reikalavimus, išaiškintus Teisingumo Teismo, ir šio išaiškinimo nereikėtų atidėti iki būsimos bylos *Jülich III*.

Apskaičiavimo galiojimas

74. Klausimo esmė paprasta: ar atlikdama pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytus apskaičiavimus Komisija turėjo į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą įtraukti grąžinamąsias išmokas, kurių buvo galima pareikalauti eksporto įsipareigojimų atžvilgiu, bet faktiškai jų niekad nebuvo pareikalauta ir jos nebuvo išmokėtos?

75. Deja, kaip paaiškėjo iš nagrinėjamų bylų, vartojama frazė („bendra grąžinamųjų išmokų suma“) gali turėti dvi reikšmes: bendra pareikalautina grąžinamųjų išmokų suma arba bendra išmokėta grąžinamųjų išmokų suma.

76. Dėl šio netikslumo peršasi akivaizdi išvada, kad rengdami nuostatą įstatymų leidėjai nenumanė galimos dviprasmybės. Tikrai nemanau, kad rengdami ir svarstydami gamybos mokesčių skaičiavimo metodiką įstatymų leidėjai galėjo žinoti apie galimus skirtingus frazės „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ aiškinimo būdus, lemiančius skirtingus apskaičiavimo rezultatus, bet nenurodyti, kurį būdą reikia naudoti, arba bent nepalikti galimybės tokį pasirinkimą padaryti įgyvendinančiuose teisės aktuose.

77. Tai galima paaiškinti tuo, jog teisės aktų leidėjai manė, kad bus pareikalauta visų pareikalautinų grąžinamųjų išmokų ir jos bus išmokėtos. Kai frazė „grąžinamosios išmokos“ vartojama be papildomo apibūdinimo, galima vienintelė natūrali prielaida, kad kalbama apie faktiškai išmokėtas išmokas, jei atsižvelgiant į kontekstą nereikalaujama kitaip.

31 — Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos bendrasis praktinis vadovas asmenims, dalyvaujantiems rengiant teisės aktus Bendrijos institucijose (2003 m., atnaujintas 2009 m., 9.4 ir 9.5 punktai).

78. Todėl man atrodo, kad atskaitos taškas turi būti aiški, nors ir nebūtinai nepaneigiama, prielaida, kad „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ reiškia tik faktiškai išmokėtas grąžinamąsias išmokas, neįtraukiant galimų grąžinamųjų išmokų, kurių nebuvo pareikalauta ir kurios nebuvo išmokėtos.

79. Tačiau Komisija nurodė keletą priežasčių, kodėl reikėtų minėtą frazę aiškinti kaip apimančią visas galimas grąžinamąsias išmokas, ir šiuos argumentus būtina išnagrinėti. Juos apibendrinti galima taip: i) toks aiškinimas paremtas Reglamente Nr. 1837/2002, kurio teismas nepripažino negaliojančiu Sprendime *Jülich I*; ii) jis suderinamas su eksporto įsipareigojimų, už kuriuos grąžinamųjų išmokų nebuvo pareikalauta, įtraukimu į trupmenos vardiklį; iii) jis suderinamas su pagrindinio reglamento 15 straipsnyje esančiomis nuorodomis į prognozuojamus kiekius ir sumas; iv) jis užtikrina, kad gamintojai padengtų išlaidas eksporto grąžinamosioms išmokoms. Šiuos klausimus nagrinėsiu iš eilės.

Suderinamumas su aiškinimu, kuris nebuvo pripažintas negaliojančiu

80. Komisija tvirtina, kad ginčijamame reglamente ji rėmėsi tuo pačiu apskaičiavimo pagrindu kaip ir Reglamente Nr. 1837/2002, kuris buvo išnagrinėtas Teisingumo Teismo sprendime *Jülich I* ir nepripažintas negaliojančiu. Siekdama užtikrinti nuoseklumą penkerių metų laikotarpiu, kurį apima pagrindinis reglamentas, Komisija turėjo vėl panaudoti minėtą metodą ginčijamame reglamente. Be to, cukraus gamintojams neprieštaraujant, ji tuo pačiu apskaičiavimo pagrindu rėmėsi ankstesniais prekybos metais, kai vadovavosi skirtingais reglamentais, kuriuose pateikta formuluotė iš esmės identiška nagrinėjamo pagrindinio reglamento formuluotei.

81. Negaliu pritarti tokiam pateisinimui, net jei atliekant skaičiavimus ankstesniais metais buvo laikoma, kad bendra grąžinamųjų išmokų suma ir visas vykdant eksporto įsipareigojimus pateiktinas tonų skaičius apima atitinkamai grąžinamąsias išmokas, kurių galėjo būti, bet nebuvo pareikalauta, ir eksporto įsipareigojimus, kurių atžvilgiu grąžinamųjų išmokų galėjo būti, bet nebuvo pareikalauta [32].

82. Sprendime *Jülich I* Teisingumo Teismo buvo paprašyta išaiškinti pagrindinį reglamentą atsižvelgiant į du bendro skaičiavimo elementus: eksportuotiną perteklių ir visą vykdant eksporto įsipareigojimus pateiktiną tonų skaičių, kurie naudojami vėliau apskaičiuojant vidutinius nuostolius už toną. Teisingumo Teismo nebuvo paprašyta nuspręsti ir jis nenusprendė, kaip teisingai reikėtų išaiškinti kitą elementą, naudojamą atliekant minėtą skaičiavimą, būtent bendrą grąžinamųjų išmokų sumą. Todėl jo išvada, kad „nagrinėjant Reglamentą Nr. 1837/2002 nenustatyta jokių faktorių, dėl kurių būtų galima abejoti jo galiojimu“, negali turėti jokios įtakos tam, kaip Komisija išaiškino bendros grąžinamųjų išmokų sumos sąvoką šiame reglamente. Net jei, kaip tvirtina Komisija, visi skaičiavimo elementai buvo pateikti Teisingumo Teismui, prejudiciniai klausimai, taigi ir jų nagrinėjimas Teisingumo Teisme, apsiribojo tik kai kuriais iš jų. Jie neapėmė svarstomo elemento.

83. Jokios reikšmės neturi ir tai, ar pagal ankstesnius šį sektorių reguliuojančius reglamentus, kuriuose pateiktos iš esmės panašios taisyklės, Komisija nuosekliai rėmėsi tokiu pačiu sąvokos „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ išaiškinimu, kai skaičiavo vidutinius nuostolius už toną. Net jei šiuo pagrindu ir buvo naudojamasi be prieštaravimų, jo teisėtumas turi priklausyti ne nuo naudojimo pasikartojimo ir neprieštaravimo, o nuo teisingo atitinkamų įgaliojimus suteikiančių teisės aktų išaiškinimo.

84. Pripažįstu, kad taisant skaičiavimus, kuriuos Teisingumo Teismas pripažino neteisingais, Komisijai galėtų atrodyti tikslinga vėl panaudoti laiko patikrintą metodą, kuris nepripažintas neteisingu. Tačiau tai, kad dėl sąvokos „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ išaiškinimo Reglamente Nr. 1837/2002 anksčiau nebuvo prieštaraujama, ir dėl to Teisingumo Teismas jo nesukritikavo, nereiškia, kad alternatyvus aiškinimas, taikomas negaliojančiais pripažintuose reglamentuose, buvo neteisingas. Juk ir jam nebuvo prieštaraujama, ir Teisingumo Teismas jo taip pat nesukritikavo.

32 — Šiai prielaidai nėra oficialiai prieštaraujama, tačiau per posėdį buvo nurodyta, kad nei cukraus gamintojai, nei valstybės narės neturėjo galimybės jos patikrinti.

85. Be to, pripažįstu, kad tais atvejais, kai situacijos nesiskiria, iš esmės vienodos nuostatos turi būti aiškinamos nuosekliai. Tačiau pagrindiniame reglamente cukraus sektoriui nustatyta sistema, kuri gerokai skyrėsi nuo prieš tai ir paskui galiojusių sistemų. Kadangi nebuvo aplinkybių tęstinumo, nebuvo būtinas ir aiškinimo tęstinumas visais atžvilgiais. Be to, kalbant apie penkerius prekybos metus, kuriems taikytinas pagrindinis reglamentas, Komisija galėjo – darydama prielaidą, kad reikiamas teisinis pagrindas buvo – nuosekliai ištaisyti visus penkis reglamentus dėl gamybos mokesčių nustatymo, jeigu taip buvo reikalaujama pagal Sprendimą *Jülich I*. Tačiau atrodo, kad ji tokios galimybės nesvarstė.

86. Darau išvadą, kad tai, jog sąvoką „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ Komisija anksčiau (ir net sistemingai) aiškino kaip apimančią grąžinamąsias išmokas, kurių galėjo būti, bet nebuvo pareikalauta, neturi įtakos tam, kaip ši sąvoka turėjo būti išaiškinta pagal pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punktą.

Skaitiklio ir vardiklio suderinamumas

87. Komisija tvirtina, kad nustatant vidutinius nuostolius už toną (bendra grąžinamųjų išmokų suma, padalyta iš viso vykdant eksporto įsipareigojimus pateiktino tonų skaičiaus) yra logiška manyti, jog *ir* trupmenos skaitiklis (bendra grąžinamųjų išmokų suma), *ir* vardiklis (visas vykdant eksporto įsipareigojimus pateiktinas tonų skaičius) apima *arba* visus atvejus, kai grąžinamosios išmokos galėjo būti skirtos, nesvarbu, ar jos buvo faktiškai išmokėtos, *arba* tik tuos atvejus, kai jos buvo faktiškai išmokėtos. Būtų nenuoseklu, jei skaitiklis apimtų tik tuos atvejus, kai grąžinamosios išmokos buvo faktiškai išmokėtos, o vardiklis – visus atvejus, kai grąžinamosios išmokos galėjo būti skirtos, nesvarbu, ar jos buvo išmokėtos. Kadangi remiantis Sprendimu *Jülich I*, į vardiklį turi būti įtraukti visi atvejai, kai grąžinamosios išmokos galėjo būti skirtos, tas pats turi galioti ir skaitikliui.

88. Šis iš pirmo žvilgsnio patrauklus argumentas galiausiai neįtikina.

89. Jeigu vidutiniai nuostoliai už toną turėjo būti nustatyti tik vykdant eksporto įsipareigojimus pateiktinų tonų skaičiaus, už kurį grąžinamosios išmokos buvo faktiškai išmokėtos, atžvilgiu, tuomet ir skaitiklis, ir vardiklis būtų apriboti atvejų, kuomet grąžinamosios išmokos buvo sumokėtos. Tokio požiūrio buvo laikytasi negaliojančiais pripažintuose reglamentuose, tačiau Teisingumo Teismas nusprendė, kad į vardiklį turi būti įtraukti *visi* eksportuotų produktų kiekiai, neatsižvelgiant į tai, ar grąžinamosios išmokos buvo išmokėtos.

90. Todėl jei frazei „vidutiniai nuostoliai už toną“ nesuteiksime kokios nors jai neįprastos reikšmės[33], bendri faktiniai nuostoliai (taigi faktinės grąžinamosios išmokos) turi būti padalytos iš faktiškai eksportuotų tonų skaičiaus. Apskaičiuoti grąžinamųjų išmokų sumą už kiekvieną eksportuotą toną (kuri kartais lygi nuliui) ir nustatyti vidurkį galima sudedant visas šias sumas ir gautą sumą padalijant iš tonų skaičiaus (įskaitant tonas, už kurias grąžintos nulinės sumos). Šių nulinių sumų pakeitimas sutartinėmis sumomis prieštarauja loginiam nuoseklumui.

91. Kaip per posėdį pažymėjo *Tereos* advokatas, jei prekybininkas pasiūlo keturis kilogramus cukraus už keturių kainą, vidutinė vartotojo sumokėta kilogramo kaina yra bendra suma, padalyta iš keturių, o ne iš trijų. Jeigu bendra suma būtų dalijama iš trijų, trupmenos skaitiklyje būtų neatsižvelgiama į ketvirtą, „nemokamą“, kilogramą. Pritaikius šią analizę pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkte pateiktam apskaičiavimui, tai reikštų, jog neatsižvelgiama į eksportuotus kiekius, už kuriuos grąžinamosios išmokos nebuvo išmokėtos, o tai prieštarautų Sprendimui *Jülich I*.

33 — Nėra teigiančių, kad „vidutiniai“ šiuo atveju reiškia ką nors kitą, o ne aritmetinį vidurkį.

92. Ginčijamame reglamente Komisija laikėsi šiek tiek kitokio požiūrio, tačiau gavo labai panašų rezultatą, pridėjusi kilogramus prie skaitiklio. Jei (pagal pavyzdį „keturi už trijų kainą“), įprasta vieno kilogramo kaina pridedama prie skaitiklio, gaunamas toks pats rezultatas kaip ir pašalinus ketvirtąjį kilogramą iš vardiklio. Komisijos požiūris iš esmės neutralizavo Sprendime *Jülich I* nurodytus reikalingus vardiklio pakeitimus, ir tai didele dalimi paaiškina, kodėl tame reglamente nustatyti nauji mokesčiai nedaug skiriasi nuo nustatytųjų ankstesniuose, Teisingumo Teismo negaliojančiais pripažintuose reglamentuose.

93. Tikrai nemanau, kad šie skaitiklio pakeitimai buvo atlikti siekiant nuoseklumo nustatant dalybos elementus.

Suderinamumas su numatomais bendrais nuostoliais

94. Komisija atkreipė dėmesį į tai, kad pagrindinio reglamento 15 straipsnyje ne kartą minimi numatomi[34] kiekiai bei sumos ir vykdytini įsipareigojimai. Konkrečiai kalbant, 15 straipsnio 3 dalyje pateiktame skaičiavimo pavyzdyje, kuriame naudojami pirmą kartą kiekvieniems prekybos metams prognozuoti skaičiai, vėliau patikslinti atsižvelgiant į bendras atitinkamų penkerių metų sumas, minimi numatomi bendri nuostoliai net po minėto patikslinimo. Be to, Sprendime *Jülich I* Teisingumo Teismas pareiškė, kad „bendro numatomo nuostolio skaičiavimo metodu bet kuriuo atveju siekiama iš anksto ir įprastu būdu nustatyti nuostolius dėl Bendrijos produkcijos perviršio realizavimo“[35]. Komisija daro išvadą, kad sumos ir kiekiai, į kuriuos reikia atsižvelgti atliekant skaičiavimus, neturi būti galutiniai faktiniai skaičiai, nustatyti gavus visus duomenis, o turi atspindėti poreikį numatyti išlaidas ir pajamas susijusiame biudžete. Todėl, jos nuomone, atliekant skaičiavimus turi būti atsižvelgiama į visas potencialiai mokėtinas grąžinamąsias išmokas, o ne į faktiškai sumokėtas, nesvarbu, ar vėliau nustatomi galutiniai duomenys.

95. Pagrindiniame reglamente išties vartojamos su ateities numatymu susijusios formuluotės. Tai tikriausiai neišvengiama, jei, kaip reikalaujama reglamente, duomenys turi būti užregistruojami (pagal 15 straipsnio 1 dalį) atskirai prieš kiekvienų prekybos metų pabaigą arba (pagal 15 straipsnio 2 dalį) bendrai prieš penkerių metų laikotarpio pabaigą. Tačiau tai nereiškia, kad galutiniai duomenys neturi būti naudojami, kai jais jau galima pasinaudoti; iš tiesų 15 straipsnio 2 dalies a punkte, kuris turi poveikį visiems 15 straipsnio 2 dalyje numatytiems skaičiavimams, nors jie turi būti atlikti iki penkerių metų laikotarpio pabaigos, minimi „galutiniai“ kiekiai, o preambulės 14 konstatuojamoje dalyje minimi „visi užregistruoti nuostoliai“.

96. Be to, norėčiau pažymėti, kad ginčijamas reglamentas buvo priimtas 2009 m. lapkričio mėn., parėjus daugiau nei trejiems metams nuo atitinkamų paskutinių prekybos metų, ir niekas neteigia, kad galutinių duomenų apie faktiškai išmokėtas eksporto grąžinamąsias išmokas tuo metu dar nebuvo. (Iš tiesų visi ginčijamu reglamentu ištaisyti reglamentai buvo priimti praėjus daugiau nei trejiems mėnesiams nuo atitinkamų prekybos metų pabaigos.) Be to, pačios Komisijos priimto įgyvendinančio reglamento preambulės 7 konstatuojamoje dalyje pažymima, kad buvo siekiama surinkti gamybos mokesčius avansu, remiantis prognozėmis, paskui nustatyti galutinius mokesčius, kai bus žinoma tiksli informacija.

97. Jeigu būtų ketinta atliekant skaičiavimus remtis tik numatomomis eksporto grąžinamosiomis išmokomis, neatsižvelgiant į tai, ar jos išmokėtos, net tuomet, kai žinomi galutiniai duomenys, manau, kad tai būtų aiškiai nurodyta teisės akte. Dabartinėje formuluotėje, atsižvelgiant į jos kontekstą, tokio ketinimo negalima įžvelgti.

34 — Nors reglamento versijose anglų ir kitomis kalbomis vartojami įvairūs žodžiai (anglų k. – *forecast, estimate* ir *foreseeable*), kitų kalbų versijose visur vartojamas tas pats žodis (pavyzdžiui, prancūzų k. – *prévisible*, vokiečių k. – *voraussichtlichi*), ir nemanau, kad omenyje turimos skirtingos sąvokos.

35 — Sprendimo 43 punktas.

98. Taigi Komisijos argumentas, mano manymu, nepaneigia prielaidos, kad bendra grąžinamųjų išmokų suma reiškia tik faktiškai išmokėtas grąžinamąsias išmokas be tiesiog galimų grąžinamųjų išmokų, kurių nebuvo pareikalauta ir kurios nebuvo išmokėtos.

Tikslesnis rezultatas

99. Savo pastabose Teisingumo Teismui Komisija pateikė lentelę, kurioje kiekvienų iš penkerių metų, reglamentuojamų pagrindiniu reglamentu, atžvilgiu nurodyta: i) cukraus gamintojams skirtų grąžinamųjų išmokų suma [36]; ii) mokesčiai, apskaičiuoti ginčijamame reglamente; iii) mokesčiai, perskaičiuoti pagal ieškovėms pagrindinėje byloje priimtiną metodą. Šie skaičiai rodo, kad per penkerių metų laikotarpį ginčijamu reglamentu nustatyti mokesčiai buvo maždaug 60 mln. EUR mažesni už skirtas grąžinamąsias išmokas, o mokesčiai, nustatyti ieškovių metodu, būtų 346 mln. EUR mažesni. Todėl Komisija tvirtina, kad išlaidų grąžinamosioms išmokoms nepadengia net mokesčiai pagal ginčijamą reglamentą, o ieškovių metodas būtų dar naudingesnis gamintojams.

100. Komisijos nurodytos grąžinamųjų išmokų sumos sukėlė karštus ginčus. Visų pirma tvirtinama, kad į jas įtrauktos faktiškai neišmokėtos eksporto grąžinamosios išmokos [37] ir (arba) gamybos grąžinamosios išmokos. Per posėdį ieškovės pateikė alternatyvius duomenis, rodančius, kad per penkerių metų laikotarpį ginčijamame reglamente nustatyti mokesčiai viršijo skirtas grąžinamąsias išmokas 325–338 mln. EUR, o mokesčiai, nustatyti remiantis ieškovių metodu, viršytų grąžinamąsias išmokas 39–53 mln. EUR. (Be to, darau išvadą, kad nė viena iš bendrų skirtų grąžinamųjų išmokų sumų negali būti lengvai susieta su duomenimis, pateiktais vadybos komiteto dokumentuose, kuriuos parengė Komisija ir ES pirmininkaujanti valstybė, ir kad šiuose dokumentuose nurodytos nagrinėjamos sumos tarpusavyje skiriasi.)

101. Kaip Vokietijos vyriausybės atstovas pareiškė per posėdį, „Judex non calculat“. Susidūrusiam su tokia skaičių įvairove, Teisingumo Teismui išties patartina atsilaikyti prieš pagundą siekti aritmetinio sprendimo.

102. Tačiau iš abiejų Teisingumo Teismui pateiktų skaičių rinkinių paaiškėja vienas dalykas. Nė vienas iš pasiūlytų skaičiavimo metodų neužtikrina eksporto grąžinamųjų išmokų ir gamybos mokesčių atitikties. Bet kuri suma gali būti didesnė už kitą ir, nepaisant naudojamo metodo, nuokrypis kinta kiekvienais metais (pavyzdžiui, pagal abu metodus gamybos mokesčiai yra mažesni už eksporto grąžinamąsias išmokas 2002–2003 prekybos metais, bet didesni 2003–2004 prekybos metais).

103. Žinoma, būtų pageidautina pagrindinį reglamentą aiškinti taip, kad šis nuokrypis būtų kuo mažesnis. Tačiau pateiktų duomenų kintamumo laipsnis aiškiai rodo, kad tokio rezultato neįmanoma užtikrinti, nepaisant to, ar bendra grąžinamųjų išmokų suma apima, galimas grąžinamąsias išmokas, kurios nebuvo faktiškai išmokėtos. Taip gali būti dėl to, kad bendram rezultatui įtakos turi kiti veiksniai, nesusiję su pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalyje pateiktu apskaičiavimu. Tačiau kad ir koks būtų paaiškinimas, jis nepateisina skaičiavimo parametrų iškraipymo tam, kad būtų pasiektas tam tikras rezultatas.

104. Be to, iš sprendimo dėl nuosavų išteklių 2 straipsnio 3 dalies ir 6 straipsnio [38] matome, kad tik 75 proc. surinktos gamybos mokesčių sumos sumokama į ES biudžetą, ir surinkta suma nėra skiriama konkrečiam tikslui. Todėl poreikis siekti visiškos mokesčių ir grąžinamųjų išmokų atitikties gerokai sumažėja.

36 — Šio stulpelio tikslus pavadinimas skirtingose bylose nurodytas nevienodai. Vienoje nurodyta, kad grąžinamosios išmokos yra eksporto grąžinamosios išmokos, kitoje – kad tai yra gamintojams išmokėtos grąžinamosios išmokos. Tačiau skaičiai visiškai sutampa.

37 — Pažymiu, kad tuo (ir tik tuo) atveju, jei šios grąžinamosios išmokos įtrauktos į bendrą skirtų grąžinamųjų išmokų sumą, joms padengti reikalingi didesni gamybos mokesčiai, ir vienas iš būdų, kaip padidinti gamybos mokesčius, yra įtraukti tas pačias faktiškai neišmokėtas grąžinamąsias išmokas į nagrinėjamos trupmenos skaitiklį.

38 — Žr. šios išvados 7 ir 8 punktus.

105. Todėl Teisingumo Teismui siūlau atsižvelgti į tai, kaip pagrindinis reglamentas *parengtas* siekiant, kad gamybos mokesčiai padengtų eksporto grąžinamųjų išmokų kainą, o ne tai, kaip konkretūs skaičiavimai gali nukrypti nuo tariamai idealaus rezultato.

106. Pagrindiniu reglamentu siekiama, kad „gamintojai turėtų prisiimti visišką finansinę atsakomybę už nuostolius, patiriamus kiekvienais prekybos metais realizuojant tą Bendrijoje pagal kvotą pagamintos produkcijos dalį, kuri sudaro vidaus suvartojimo perviršį“ [39]. Tačiau to reikia siekti „teisingai, bet ir veiksmingai“ [40], o ne aritmetiškai tiesiog padalyti nuostolius iš pertekliaus [41].

107. Galbūt būtų naudinga pažvelgti į skaičiavimo etapus kita tvarka nei numatyta pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalyje.

108. Bendri nuostoliai, kuriuos turėtų padengti gamybos mokesčiai, nėra visi ES nuostoliai, patiriami išmokėjus visas grąžinamąsias išmokas už eksportą prekybos metais. Jie yra ta visų nuostolių dalis, kuri priskirtina prie eksportuotino pertekliaus. Eksportuotinas perteklius – tai ES produkcijos, patenkančios į A ir B kvotas, dalis, kuri viršija vidaus vartojimo poreikius. Nesvarbu, kokie konkretūs cukraus kiekiai faktiškai eksportuojami, toks perteklius sukuria poreikį eksportuoti, todėl reikia mokėti eksporto grąžinamąsias išmokas. Tačiau net jei gamyba neviršytų vartojimo, už dalį eksporto vis tiek būtų galima gauti grąžinamąsias išmokas. Todėl logiška ir visiškai suderinama su finansavimo iš savo lėšų principu, kuriuo pagrįstas pagrindinis reglamentas, prie eksportuotino pertekliaus priskirti tik tas išlaidas eksporto grąžinamosioms išmokoms, kurios nebūtų buvusios patirtos, jei to pertekliaus nebūtų buvę, ir gamybos mokesčių dydį apriboti tiek, kad jie tik padengtų šią bendrų išlaidų dalį.

109. Prie eksportuotino pertekliaus priskirtina bendrų išlaidų dalis apskaičiuojama proporcingai. Visą vykdant eksporto įsipareigojimus pateiktiną tonų skaičių konkrečiais prekybos metais atitinka bendra grąžinamųjų išmokų suma. Šią bendrą sumą (skaitiklį) padalijus iš viso tonų skaičiaus (skaitiklio) gauname vidutinę grąžinamąją išmoką už kiekvieną toną, kuri padauginama iš eksportuotino pertekliaus, siekiant gauti prie to pertekliaus priskirtiną sumą – bendrus nuostolius, pagal kuriuos bus nustatoma gamybos mokesčių suma.

110. 89 ir paskesniuose šios išvados punktuose paaiškinau, kodėl man atrodo, kad tuo atveju, jei visi eksportuoti kiekiai turi būti įtraukiami į trupmenos vardiklį, būtų nelogiška į skaitiklį įtraukti tik faktiškai išmokėtas grąžinamąsias išmokas, kai siekiama nustatyti vidutinius nuostolius už toną. Bet ar šis požiūris suderinamas su bendrų nuostolių, pagal kuriuos nustatomi gamybos mokesčiai, apskaičiavimo esme ir koncepcija? Manau, kad taip.

111. Eksportuotinas perteklius neapima visų eksportuotų kiekių, už kuriuos galima gauti grąžinamąją išmoką (jei teisingai supratau Komisiją per posėdį, šis perteklius lygus tik maždaug pusei tų kiekių). Vidaus vartojimo poreikius iš dalies patenkinta importas arba iš ankstesnių prekybos metų perkeltos atsargos. Todėl tam tikra produkcijos, pagamintos pagal A ir B cukraus kvotas per konkrečius prekybos metus, dalis bus suvartota ES viduje, šiek tiek bus eksportuota ir šiek tiek sandėliuojama, siekiant perkelti į kitus prekybos metus. Tačiau proporcijos neatitiks padalijimo tarp vidaus vartojimo ir eksportuotino pertekliaus pagal pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalį.

112. Taigi eksportuotino pertekliaus nustatymo, siekiant apskaičiuoti bendrus nuostolius, tikslas nėra turėti galimybę apskaičiuoti faktiškai išmokėtos grąžinamosios išmokos už kiekvieną toną sumą. Iš tikro tuo siekiama nustatyti, kiek bendra grąžinamųjų išmokų suma padidėjo dėl eksportuotino pertekliaus. Faktiškai eksportuoti kiekiai susideda iš eksportuotų natūralių produktų ir eksportuotų perdirbtų produktų, o pastarieji – iš kiekių, už kuriuos grąžinamosios išmokos mokamos, ir kiekių, už kuriuos jos nėra mokamos. Logiška manyti, kad atitinkamos proporcijos taikytinos visiems įvykdytiems

39 — Žr. pagrindinio reglamento preambulės 11 konstatuojamąją dalį.

40 — Žr. pagrindinio reglamento preambulės 9 konstatuojamąją dalį.

41 — Taip pat žr. Sprendimo *Jülich I* 42 ir 43 punktus.

eksporto įsipareigojimams, nesvarbu, ar jie priskirtini eksporto pertekliui, ar ne. Todėl šios proporcijos turėtų atsispindėti prie pertekliaus priskirtuose vidutiniuose nuostoliuose už toną. Toks rezultatas pasiekiamas pašalinant faktiškai neišmokėtas grąžinamąsias išmokas iš bendros grąžinamųjų išmokų sumos pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkte, o ne įtraukiant jas į minėtą sumą.

113. Todėl ir vėl nematau priežasties nukrypti nuo prielaidos, kurią padariau remdamasi nuostatos formuluote šios išvados 74 ir paskesniuose punktuose. Todėl manau, kad pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkte vartojama frazė „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ apima tik faktiškai išmokėtas grąžinamąsias išmokas ir kad ginčijamas reglamentas yra negaliojantis tiek, kiek apskaičiuojant mokesčius, nustatytus atitinkamiems prekybos metams, į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą, nurodytą minėtoje nuostatoje, įtraukiamos grąžinamosios išmokos, kurių galėjo būti pareikalauta eksporto įsipareigojimų atžvilgiu, bet faktiškai jų nebuvo pareikalauta ir jos nebuvo išmokėtos.

Kitos nurodytos negaliojimo priežastys

114. Pirma nurodytų argumentų tikriausiai pakanka, norint atsakyti į Teisingumo Teismui pateiktus klausimus dėl formalaus ir esminio ginčijamo reglamento galiojimo ir pagrindinio reglamento 15 straipsnio 1 dalies d punkto teisingo išaiškinimo. Tačiau nagrinėjant bylą buvo pareikšta daugiau prieštaravimų dėl ginčijamo reglamento teisėtumo. Juos išnagrinėsiu glausčiau.

115. Visi šie prieštaravimai iš esmės kyla dėl to, kad ginčijamame reglamente Komisija neapsiribojo griežtu Sprendime *Jülich I* pateikto pagrindinio reglamento išaiškinimo įgyvendinimu. Aiškiai pasakiau, kad pritariu pagrindinės bylos ieškovėms ir visoms, išskyrus vieną, pastabas pateikusioms vyriausybėms, teigiančioms, kad bendros grąžinamųjų išmokų sumos apskaičiavimo pakeitimai ginčijamame reglamente net tik nebuvo būtini pagal minėtą sprendimą, bet ir buvo nesuderinami su juo, nes jais neutralizuotas išvados, kad vykdytini eksporto įsipareigojimai apima visus eksportuotus kiekius, neatsižvelgiant į tai, ar grąžinamosios išmokos buvo išmokėtos, poveikis. Remiantis šiuo nesuderinamumu, teigiama, kad ginčijamu reglamentu pažeisti teisinio tikrumo, atgalinio galiojimo draudimo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai, kad jame netinkamai nurodyti motyvai ir kad Komisija netinkamai panaudojo savo įgaliojimus.

116. Kalbant apie pirmuosius tris principus, kurių pažeidimu skundžiamasi, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nors pagal bendrą taisyklę teisinio tikrumo principas draudžia nustatyti ES teisės akto galiojimo pradžią anksčiau, nei jis buvo paskelbtas, šio principo išimtis gali būti taikoma tuomet, kai to reikalauja siekiamas tikslas ir yra tinkamai atsižvelgiama į suinteresuotųjų asmenų teisėtus lūkesčius [42]. Taigi, atsižvelgiant į šiuos reikalavimus, reikia pripažinti, kad tuo atveju, jei Komisijos reglamentas Teisingumo Teismo pripažįstamas negaliojančiu dėl konkrečių trūkumų, Komisija gali priimti naują teisės aktą atgaline data, kad ištaisytų tuos trūkumus, jei dėl negaliojimo susidariusi padėtis taip pat nesuderinama su ES teise ir šio nesuderinamumo neįmanoma išspręsti nepriimant tokio naujo teisės akto.

117. Nagrinėjamu atveju, kaip jau minėjau [43] naujas teisės aktas tebuvo viena priemonė, kaip išspręsti atsiradusią problemą. Todėl nėra akivaizdu, kad norint pasiekti tikslą išties buvo būtina priimti naują reglamentą. Vis dėlto, kad ir kaip būtų, Sprendime *Jülich I* nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nereikalaujama pakeisti bendros grąžinamųjų išmokų sumos apskaičiavimo metodo. Kadangi šis apskaičiavimo aspektas visai nebuvo nagrinėtas Teisingumo Teisme, visi suinteresuoti asmenys galėjo turėti teisėtų lūkesčių, kad jis nebus keičiamas atgaline data. Todėl sutinku, kad ginčijamu reglamentu buvo pažeisti teisinio tikrumo, atgalinio galiojimo draudimo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai.

42 — Žr. 2009 m. kovo 19 d. Sprendimo *Mitsui & Co. Deutschland* (C-256/07, Rink. p. I-1951) 32 punktą.

43 — Žr. šios išvados 66 punktą.

118. Dėl Komisijos pareigos nurodyti motyvus, kodėl buvo pakeistas bendros grąžinamųjų išmokų sumos apskaičiavimo metodas, reikia pripažinti, kad ginčijamo reglamento preambulėje yra paaiškinta – nors, mano manymu, netinkamai – kodėl vėl naudojamas Reglamente Nr. 1837/2002 panaudotas apskaičiavimo metodas. Taip pat akivaizdu, kad Komisijos išsamūs skaičiavimai ir duomenys, kuriais ji rėmėsi, buvo pateikti valstybėms narėms ir vadybos komitetui. Be to, atrodo, kad cukraus gamintojams visai nebuvo sudėtinga gauti šiuos duomenis laiku, kad galėtų pateikti ieškinius dėl panaikinimo Bendrajame Teisme, ir atitinkami dokumentai pateikti Teisingumo Teismui kaip priedai prie daugelio teikiamų pastabų. Tokiomis aplinkybėmis abejoju, ar galima ginčijamą reglamentą pripažinti negaliojančiu tik dėl to, kad jame išsamiai nenurodyti motyvai, kuriais jis pagrįstas.

119. Galiausiai kaltinimas dėl netinkamo naudojimosi įgaliojimais Teisingumo Teismui pateiktas dviem formomis. Apskritai tvirtinama, kad Komisijos įgaliojimai priimti naują reglamentą nesuteikė jai teisės keisti bendros grąžinamųjų išmokų sumos apskaičiavimo metodo. Nors pritariu šiam teiginiui, nemanau, kad jį reikėtų nagrinėti kaip atskirą negaliojimo pagrindą. Konkrečiau kalbant, teigiama, kad Komisijos požiūrį lėmė ne pastangos užtikrinti suderinamumą su pagrindinio reglamento 15 straipsniu, o jos žinojimas, kad nuosavų išteklių biudžete nebuvo numatyta pakankamai lėšų visoms grąžinamosioms išmokoms, kurias būtų reikėję mokėti, jei nebūtų pakeista bendra grąžinamųjų išmokų suma ir dėl to būtų prireikę papildomų valstybių narių įnašų. Jei tai būtų įrodyta, manau, tai būtų akivaizdus netinkamas įgaliojimų panaudojimas. Tačiau nagrinėdamas šiuos prašymus priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas neturi pakankamai įrodymų, kad galėtų padaryti išvadą, ar taip iš tiesų buvo.

120. Dabar panagrinėsiu du *British Sugar* iškeltus klausimus, iš kurių vienas vis dėlto yra svarbus visose panašiose bylose, o kitas gali būti svarbus kai kuriose kitose valstybėse narėse.

Palūkanos už grąžintinas sumas

121. Akivaizdu, kad kai kurios gamybos mokesčio sumos buvo permokėtos vadovaujantis negaliojančiu ES teisės aktu. Kai to tinkamai pareikalaujama, šias sumas, praėjus tam tikram skaičiui metų nuo jų surinkimo, nacionalinės agentūros privalo grąžinti gamintojams, o ES – nacionalinėms institucijoms. Vykstant bet kokiam procesui dėl tokio grąžinimo reikia žinoti, ar už šias sumas turi būti skaičiuojamos palūkanos.

122. Pagrindinėje byloje *British Sugar* galimybė reikalauti palūkanų iš esmės numatyta pagal Anglijos teisę, tačiau nacionalinė agentūra tvirtina, kad jų skirti negalima, nes ji pati negali susigrąžinti palūkanų iš ES. Ji remiasi Komisijos vadovu valstybėms narėms dėl ginčijamo reglamento taikymo, kuriame iš esmės nurodyta [44], kad jokios palūkanos už sumas, kurias valstybės narės grąžinta gamintojams, negali būti išskaitytos iš ES nuosavų išteklių, nes atitinkamame teisės akte nenumatytas tokio išskaitymo pagrindas.

123. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar ES teisė draudžia gamintojams priteisti palūkanas, jei atitinkamų palūkanų nacionalinė agentūra negali pareikalauti iš ES nuosavų išteklių, ar tiesa, kad tokių palūkanų negalima pareikalauti, ir ar ES teisė draudžia nacionaliniam teismui arba agentūrai pasinaudoti diskrecija pagal nacionalinę teisę nepriteisti palūkanų.

124. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jeigu nėra ES teisės nuostatų dėl mokesčių, neteisingai nustatytų remiantis ES reglamentais, kurie pripažinti negaliojančiais, grąžinimo, visi šalutiniai klausimai, kaip antai palūkanų mokėjimas, taip pat ir palūkanų norma bei data, nuo kurios jos turi būti skaičiuojamos, sprendžiami pagal nacionalines taisykles [45]. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nėra tikras, kiek ES taisyklės, ypač reglamentuojančios valstybės galėjimą ar negalėjimą gauti palūkanas iš ES lėšų, gali apriboti šių nacionalinių taisyklių taikymą.

44 — Neoficialus Teisingumo Teismui pateiktas dokumentas.

45 — Žr. 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Ansaldo Energia ir kiti* (C-279/96-C 281/96, Rink. p. I-5025) 28 punktą ir nurodytą teismo praktiką; taip pat 2001 m. kovo 8 d. Sprendimo *Metallgesellschaft ir kiti* (C-397/98 ir C-410/98, Rink. p. I-1727) 86 punktą ir 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *N* (C-470/04, Rink. p. I-7409) 60 punktą.

125. Man regis, kad atskaitos taškas turi būti pagrindinė priežastis, kodėl palūkanos išvis turi būti priteistos. Ši priežastis yra draudimo pagal bendrosios teisės sistemą praturtėti „nesąžiningai“ arba pagal civilinės teisės sistemas – „be pagrindo“ ar „nepagrįstai“ pagrindas [46].

126. Sprendime *Masdar* [47] didžioji kolegija konstatavo: „Pagal valstybių narių teisės sistemoms bendrus principus asmuo, patyręs nuostolių, kurie praturtina kitą asmenį, nors nėra tokio praturtėjimo teisinio pagrindo, paprastai turi teisę išieškoti šių nuostolių dydžio atlyginimą iš praturtėjusio asmens. <...> Ieškinys dėl nepagrįsto praturtėjimo, įtvirtintas daugelyje nacionalinės teisės sistemų, nenumato atsakovo neteisėtų veiksmų ar kaltės sąlygos. <...> Tačiau <...> būtina, kad praturtėjimas neturėtų jokio galiojančio teisinio pagrindo.<...> Kadangi dėl tokio, kaip antai aprašytas, nepagrįsto praturtėjimo kyla valstybių narių teisės sistemoms būdinga nesutartinė pareiga, Bendrija negali netaikyti tų pačių principų savo atžvilgiu, jei fizinis ar juridinis asmuo ją kaltina nepagrįstu praturtėjimu jo sąskaita“. Atrodo, jog šie teiginiai ypač susiję su šios bylos aplinkybėmis.

127. Jei ES biudžetas iš ūkio subjekto tiesiogiai ar netiesiogiai gavo pinigų sumą, kuri jam teisėtai nepriklauso, jis neteisėtai praturtėjo. Nemaža dalimi ši padėtis ištaisoma grąžinant atitinkamą pagrindinę sumą. Tačiau per surinkimo ir grąžinimo laikotarpį suma disponuoja ES, o ne ūkio subjektas. Pinigai, kuriais disponuoja viena iš šalių, gali nešti palūkanas būtent jai, o ne kitai šaliai.

128. Tokiu atveju svarbus ne tiek potencialus neteisėtas pinigų suma disponuojančios šalies praturtėjimas, kiek pinigų netekusios šalies negalėjimas teisėtai praturtėti. Šia logika pagrįsti Teisingumo Teismo sprendimo *Metallgesellschaft* [48] 82–89 punktai, kuriuose daroma išvada, kad ES teisei prieštaraujantis išankstinis mokesčio rinkimas mokesčių mokėtojui suteikė teisę reikalauti „palūkanų, priaugusių nuo sumos, kuria nebuvo galima naudotis dėl pirma laiko surinkto mokesčio“. Pagal Sprendimą *Masdar* šis principas taip pat taikytinas, kai pati ES, o ne valstybė narė, yra atsakinga už neteisingą mokesčio surinkimą.

129. Todėl manau, kad bendras neteisėto praturtėjimo draudimo principas reiškia, kad cukraus gamintojas, turintis teisę susigrąžinti kompetentingos nacionalinės agentūros surinktą ir į ES biudžetą sumokėtą mokestį, gali pareikalauti palūkanų už atitinkamą sumą, sukauptų per laikotarpį, kuriuo jis neturėjo galimybės ta suma naudotis.

130. Be to, jei šia suma disponavo pats ES biudžetas, o ne valstybė narė, palūkanas išmokėti turinti nacionalinė agentūra privalo turėti galimybę išieškoti šias palūkanas, kaip ir pagrindinę sumą, iš ES biudžeto.

131. Šiuo atžvilgiu manęs neįtikina argumentai, kad teisės akte dėl nuosavų išteklių nenumatytos tokios palūkanos. Tokiam, kaip antai nagrinėjamas, bendram principui taikyti nebūtina konkreti nuostata, be to, nepaminėta jokia nuostata, kuri draustų mokėti palūkanas. Priešingai, nagrinėjamame teisės akte [49] aiškiai numatyta, kad valstybės narės moka palūkanas, jei vėluojama pervesti skirtas sumas. Būtų neteisinga, jei nebūtų galima gauti palūkanų priešingu atveju, kai sumos buvo pervestos per klaidą.

132. Tačiau Komisija teigia, kad 25 proc. gamybos mokesčių suma, kuri lieka valstybėms narėms „kaip surinkimo mokestis“, turėtų padengti visas palūkanas, kurias nacionalinė agentūra privalo sumokėti pagal nacionalinę teisę. Ji remiasi prielaida, kad tais atvejais, kai sumas surenka ir į ES nuosavus išteklius perveda valstybės narės, mokesčių mokėtojo ir valstybės narės santykių negalima prilyginti valstybės narės ir ES santykiams. Nacionalinės agentūros nesugebėjimas surinkti mokėtino mokesčio neatleidžia valstybės narės nuo jos pareigos sumokėti atitinkamą sumą kartu su palūkanomis į ES

46 — Žr. neseniai atliktą lyginamąją apžvalgą – R. Williams „Unjust enrichment and public law, a comparative study of England, France and the EU“, Hart, 2010.

47 — 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimo (C-47/07, Rink. p. I-9761) 44–47 punktai.

48 — Minėtas 45 išnašoje.

49 — Reglamento dėl nuosavų išteklių 11 straipsnio 1 dalis (žr. šios išvados 10 punktą).

biudžetą [50]. Pagal tą patį principą faktas, kad valstybė narė gali būti įpareigota sumokėti palūkanas už grąžinamas neteisėtai surinktas nuosavų išteklių sumas, nereiškia, kad jai atsiranda atitinkama teisė pareikalauti palūkanų iš ES, kai ištaisomos sąskaitos. 25 proc., kurie lieka valstybei narei, skirti visoms su surinkimu susijusioms išlaidoms padengti, įskaitant išlaidas, atsirandančias dėl nacionalinių teismo procesų dėl permokų pasekmių. Kadangi mokėti palūkanas nurodoma pagal nacionalinę teisę, laikantis jos nustatytos sistemos, šios palūkanos laikytinos surinkimo išlaidomis.

133. Šie argumentai manęs neįtikina. Jeigu nacionalinės agentūros nesugebėjimas surinkti mokėtino mokesčio nepanaikina valstybės narės pareigos sumokėti atitinkamą sumą į ES biudžetą kartu su susikaupusiomis palūkanomis, peršasi logiška išvada, kad tais atvejais, kai ES teisės aktų leidėjas neteisėtai nustato mokestį, kurį valstybės narės surenka ir sumoka į ES biudžetą ir tada privalo grąžinti atitinkamas sumas su palūkanomis mokesčių mokėtojams, ES nėra atleidžiama nuo pareigos grąžinti šias sumas su palūkanomis valstybėms narėms.

134. Kalbant apie valstybėms narėms liekančius 25 proc., pažymėtina, kad tokia procentinė dalis rodo neįtikėtino lygmens neefektyvumą, jeigu ji skirta tik faktinėms surinkimo išlaidoms padengti. Reikia tikėtis, kad tik dalis šios sumos iš tikrųjų skiriama šiam tikslui. Tačiau teisės aktuose dėl nuosavų išteklių neužsimenama, kad likusi dalis skirta palūkanoms už grąžinamas neteisėtai pagal negaliojančiais pripažintus ES reglamentus surinktas sumas padengti – tai „netelpa“ į įprastą sąvokos „surinkimas“ prasmę.

135. Man regis, kad aiškiausios pozicijos šiuo klausimu laikosi Prancūzijos vyriausybė, savo pastabose į bendrą mokesčio sumą žvelgianti tiesiog kaip į sumą, padalytą tarp ES ir valstybės narės. 75 proc. mokesčio sumokėta į ES biudžetą, o 25 proc. pasiliko valstybė narė. Todėl 75 proc. grąžintinos sumos ir visų už šią dalį susikaupusių palūkanų turi būti pareikalauta iš ES biudžeto, o likusios dalies – iš valstybės narės.

136. Todėl į pirmas dvi *High Court* ketvirtojo klausimo dalis reikia atsakyti, kad ES teisė nedraudžia ūkio subjektams iš atitinkamos nacionalinės agentūros gauti palūkanų už sumas, kurios buvo permokėtos pagal negaliojantį reglamentą, o tokiai agentūrai gauti atitinkamų palūkanų iš ES biudžeto.

137. Lieka trečia minėto klausimo dalis: ar ES teisė draudžia nacionaliniam teismui pasinaudoti diskrecija, kurią jis gali turėti pagal nacionalinę teisę, nepriteisti jokių palūkanų?

138. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui tokia diskrecija suteikiama *Senior Courts Act 1981* 35A skyriaus 1 dalyje. „<...> bylose <...> dėl skolų išieškojimo <...> į kiekvieną sumą, dėl kurios priimamas sprendimas, gali būti įtraukiamos paprastosios palūkanos, paskaičiuotos pagal teismo nustatytą palūkanų normą nuo visos sumos arba jos dalies <...> už visą laikotarpį nuo pagrindo ieškiniui atsiradimo dienos iki (sumokėjimo arba sprendimo dienos) arba už bet kurią jo dalį“.

139. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką šios nacionalinės taisyklės taikytinos sprendžiant dėl palūkanų priteisimo tokiose bylose kaip ši.

140. Tačiau taip yra tais atvejais, kai „nėra [ES] teisės nuostatų dėl mokesčių, neteisingai nustatytų remiantis [ES] reglamentais, kurie pripažinti negaliojančiais, grąžinimo“ [51].

141. Šiose bylose nėra tokių ES teisės nuostatų, tačiau manau, kad svarbiau už individualių nacionalinių normų viršenybę yra visų valstybių narių sistemoms bendras principas, pripažintas taikant ES teisę. Pagal šį principą palūkanų galima reikalauti kaip kompensacijos už prarastą galimybę naudotis sumomis, kurios buvo neteisėtai surinktos. Jeigu yra rimtų priežasčių, dėl ko reikėtų sumažinti skiriamų palūkanų sumą (pavyzdžiui, dėl pareiškėjo elgesio), nacionalinis teismas gali tai padaryti pasinaudodamas jam nacionalinės teisės suteikta diskrecija. Tačiau vien to, kad tai gali būti žalinga ES biudžetui, negalima laikyti rimta priežastimi remiantis ES teise.

50 — Žr. 2005 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Daniją* (C-392/02, Rink. p. I-9811) 63 punktą.

51 — 45 išnašoje minėto Sprendimo *Ansaldo Energia ir kt.* 28 punktas.

Tinkamas valiutos keitimo kursas

142. Paskutinis klausimas, kurį reikia išnagrinėti, svarbus tik tais atvejais, kai grąžinamos sumos turi būti sumokėtos ne eurais, o kita valiuta. Taigi iš trijų pagrindinių bylų tai susiję tik su *British Sugar*, nors gali būti svarbu ir kitose valstybėse narėse. Atsižvelgiant į tai, kad: i) permokėtos sumos iš pradžių buvo nurodytos eurais, o vėliau keletą kartų konvertuotos į svarus sterlingų; ii) visos sumos, kurias nacionalinė agentūra gaus iš ES biudžeto, paskui turės būti konvertuotos iš eurų į svarus sterlingų; ir kadangi iii) per atitinkamą laikotarpį būta valiutos keitimo kurso svyravimų, kuria data ar datomis reikėtų remtis atliekant reikiamą konvertavimą?

143. Pagal ginčijamo reglamento 6 straipsnį 1–4 straipsniai taikytini nuo atitinkamų reglamentų, kurių nuostatos jais keičiamos, įsigaliojimo dienos. Be to, Komisijos vadovo valstybėms narėms dėl ginčijamo reglamento taikymo [52] 5 punkte nurodyta: „Surinktų cukraus mokesčių atveju euro neįsivedusios valstybės konvertavo eurais atitinkamuose reglamentuose dėl cukraus nustatytas sumas, kad įtrauktų jas į nuosavų išteklių sąskaitą. Siekiant nuoseklumo ir atsižvelgiant į tai, kad Reglamentas Nr. 1193/2009 galioja atbuline data, tas valiutos keitimo kursas, kurį valstybės narės naudojo, kai buvo nustatyti pradiniai cukraus mokesčiai, turėtų būti naudojamas ir ištaisytiems mokesčiams konvertuoti. Nors per klaidą sumokėtų mokesčių grąžinimas reglamentuojamas pagal nacionalinę teisę, anksčiau galiojusio valiutos keitimo kurso naudojimas yra suderinamas su šio grąžinimo esme ir tikslais ir su siekiu išvengti iškraipymų įgyvendinant grąžinimą įvairiose valstybėse narėse.“ Be to, vadove valstybėms narėms primenama apie metinius reglamentus, kuriais kiekvieniems atitinkamiems prekybos metams buvo nustatyti konkretus valiutos keitimo kursai, taikytini visų pirma gamybos mokesčiams ir skirti toms valiutoms, kurios naudojamos bendros valiutos neįsivedusiose valstybėse.

144. Anglijoje ir Velse ieškovas, nurodęs motyvus, gali pareikalauti pinigų sumos, išreikštos užsienio valiuta. Jeigu jo reikalavimas bus priimtas, priteisiama suma ta valiuta „arba mokėjimo metu ją atitinkanti svarų sterlingų suma“ [53]. Tuo remdamasi, *British Sugar* nacionaliniame teisme siekia susigrąžinti permokėtą sumą, išreiktą eurais ir konvertuotą į svarus sterlingų pagal mokėjimo metu galiojantį kursą.

145. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi, ar taikytiną kursą apibrėžia ES teisė; jei taip, ar ginčijamo reglamento 6 straipsnyje reikalaujama taikyti kursą, taikytą apskaičiuojant pradinį mokestį; jei taip, ar 6 straipsnis galioja.

146. Jau pateikiau išvadą, kad ginčijamas reglamentas formaliai negalioja visas ir kad jis iš esmės negalioja tiek, kiek paremtas konkrečiu apskaičiavimo metodu. Taigi man atrodo, jog nėra reikalo dar nagrinėti 6 straipsnio prasmės ir galiojimo, nes jis susijęs tik su nuostatų, kurias laikau negaliojančiomis, įsigaliojimo ir taikymo datomis.

147. Tačiau, turint omenyje, kad tas pats klausimas iškils dėl visų vėlesnių reglamentų, kurie bus priimti siekiant pakeisti ginčijamą reglamentą, svarbu išsiaiškinti, ar taikytino valiutos keitimo kurso nustatymo datos klausimas nors kiek reglamentuojamas ES teisėje.

148. Taikytinas valiutos keitimo kursas, kaip nurodyta teismo praktikoje [54], iš esmės yra „šalutinis, su grąžinimu susijęs klausimas“, taigi jis spręstinas vadovaujantis nacionalinėmis taisyklėmis.

52 — Žr. 44 išnašą.

53 — *British Sugar* šiuo klausimu remiasi Civilinio proceso taisyklių (*Civil Procedure Rules*) 16 praktinio nurodymo 9.1 punktu ir 40B praktinio nurodymo 10 punktu.

54 — Žr. šios išvados 124 punktą.

149. Tačiau, kaip tvirtina Komisija, šios taisyklės neveikia atskirai, ir nacionalinis teismas negali ignoruoti ES teisės reglamentuojamų aspektų, ypač to, kad kiekvieniems prekybos metams nustatyti konkretūs valiutos keitimo kursai buvo taikomi, kai mokesčiai buvo renkami pirmą kartą. Pritariu Komisijai, kad tuo atveju, jei gamintojo reikalavimas turi būti nustatytas remiantis *restitutio in integrum*, būtų logiška atsižvelgti į minėtus valiutos kursus. Vis dėlto, jei remiantis nacionalinėmis taisyklėmis būtų taikomas vėlesnis valiutos keitimo kursas, nacionalinis teismas, priteisdamas palūkanas, turėtų atsižvelgti į galimą netikėtai didelį pelną (ar nuostolį).

Išvada

150. Dėl visų išvardytų priežasčių manau, kad Teisingumo Teismas, atsakydamas į *Finanzgericht Düsseldorf*, *High Court of Justice (England & Wales)* ir *Tribunal de grande instance de Nanterre* iškeltus klausimus, turėtų nuspręsti taip:

— 2009 m. lapkričio 3 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1193/2009, kuriuo ištaisomi reglamentai (EB) Nr. 1762/2003, (EB) Nr. 1775/2004, (EB) Nr. 1686/2005 ir (EB) Nr. 164/2007 ir nustatomos 2002–2003, 2003–2004, 2004–2005 ir 2005–2006 prekybos metais cukraus sektoriuje taikomos gamybos mokesčių sumos, yra formaliai negaliojantis tiek, kiek jo teisinis pagrindas yra 2001 m. birželio 19 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1260/2001 dėl bendro cukraus sektoriaus rinkų organizavimo, visų pirma 15 straipsnio 8 dalies pirma įtrauka ir 16 straipsnio 5 dalis,

— Reglamentas Nr. 1193/2009 yra iš esmės negaliojantis tiek, kiek apskaičiuojant atitinkamiems prekybos metams nustatytus mokesčius į bendrą grąžinamųjų išmokų sumą, nurodytą Reglamento Nr. 1260/2001 15 straipsnio 1 dalies d punkte, įtrauktos grąžinamosios išmokos, kurių galėjo būti pareikalauta eksporto įsipareigojimų atžvilgiu, bet faktiškai jų nebuvo pareikalauta ir jos nebuvo išmokėtos,

— Reglamento Nr. 1260/2001 15 straipsnio 1 dalies d punkte vartojama sąvoka „bendra grąžinamųjų išmokų suma“ apima tik faktiškai išmokėtas grąžinamąsias išmokas,

— ES teisė nedraudžia ūkio subjektams iš atitinkamos nacionalinės agentūros gauti palūkanų už sumas, kurios buvo permokėtos pagal negaliojantį reglamentą, o tokiai agentūrai gauti atitinkamas palūkanas iš ES biudžeto; naudodamasis savo diskrecija pagal nacionalinę teisę nepriteisti palūkanų tokiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas privalo atsižvelgti į tai, kad pradinio mokesčio neteisėtumas priskirtinas ES, o ES teisė draudžia be pagrindo atimti pajamas iš asmens, kuris negalėjo pasinaudoti pinigų suma dėl šią teisę pažeidžiančios priemonės,

— kai nacionalinis teismas nurodo nacionalinei agentūrai grąžinti sumas, kurios pagal negaliojantį reglamentą buvo permokėtos tai agentūrai kita nei eurai valiuta ir konvertuotos į eurus bei pervestos į ES biudžetą, šalutiniai klausimai, kaip antai, kokia valiuta sumos turi būti grąžintos ir pagal kokią datą reikia nustatyti taikytiną valiutos keitimo kursą, turi būti sprendžiami pagal nacionalinę teisę, atsižvelgiant į visas tokiems klausimams taikytinas ES teisės normas, pavyzdžiui, dėl palūkanų skyrimo.